

2

1. עור [עמוד מלבן] בסע
הר"ס מרובעזבורג:
תרעו 6. ממנה דרכה
שבת כ"ג (ע"כ):
2. שם בעל והדר
פשתא:

יא ושורפו. ואסור להניחו (י) בכלי מאוס לשהות לשנה הנאה,
דהיישין לתקלה (עור טוף הימין י"ט ט"ז). ועיין ביו"ד סימן כ"ו
[פס"ק יח בהגה]: יב שאין להוסיף וכו'. ואלא דמי לסימן תק"ז
סעיף ב', דהתם אין נהנה ממנו עד אחר ציעורו, מה שאין כן הכא
דנהנה ממנו בשעת ציעורו אסור
לבעלו (עור עמוד מלבן). ועיין ביו"ד
סימן ל"ט סעיף ו' (י) דיש מתירין,
ולכן כתב כאן ויש מי שאומר וכו'.
ועיין בש"ך שם [פ"ק יט]. ואפשר
דהכא חמיר טפי, כיון דהוי דבר
שיש לו מתירין (י) דמדינת א' מותר
לשהות לשנה הנאה והוי דומיא
לחמץ, עיין ביו"ד סימן ק"ב [פס"ק
ד בהגה]:

(ד) שאין להוסיף בו, ציורה דעה סימן ל"ט סעיף ו' ופ"ק יט
כתבתי שדברי השו"ע סותרים זה אל זה בהוראה זו, ושקיימת לן
להחיר, כמו שכתב השו"ע שם:
תרעו (א) משום שלום ביתו. שלא ישנו נחשך וינטעורו;
(ב) יקנה לגר חנוכה. כתב הר"ן
[שנ"ג ד"ה אמר רבא] וכו', אע"ג
דקידוש דאורייתא וגר חנוכה דרבנן,
כיון דאפשר לקדש על הפת, שמן
לגר חנוכה עדיף, ע"כ. ולפי זה
הא אין לו פת, או פת עדיף, שלר"ך
לקדש עליו מדאורייתא. אבל
הרמב"ם כתב כאן [מנחה ד, יג] דגר
חנוכה וקידוש היום שניהם מדברי
סופרים, וגר חנוכה עדיף מקידוש
היום משום פרסום נס. וא"כ אפילו
אין לו פת, גר חנוכה עדיף. אבל
נראה דלענין פת דכתיב עלמא פת
קודש, דמה שכתבו בסמ"ק רע"א

הבמת שלמה

(סס) יש מי שאומר שאין
להוסיף עליו כדי לבטלו.
כ"ג עיין מה שכתבתי ל"ש
מה שכתבתי בשם תק"ג
בשו"ע יו"ד סימן ק"ט כ"ד
שמן מחוץ, ע"כ הו"ק
הע"כ:

76

תרעו א גר חנוכה. ואם יש
לו גר אחד לצינו סגי,
ויקח המותר לגר חנוכה;
ב שלום ביתו. שמצטרפים לשב
נחשך (רש"י שם כג, ב ד"ה שלום ביתו). (י) ואפשר בזמן הזה שמדליקים
בפנים יקנה גר חנוכה ואע"פ כן לא יבד כמותר. ואע"פ שאסור
לאכול לאורה, מכל מקום כיון דלא אפשר בענין אחר הוי כשעת
הסקנה דמניחו על שלחנו, אע"פ שעל כרחו משתמש בו, כמו שכתב
הר"ן [שם ט, ב ד"ה מנ רגנן גר חנוכה מזה להניחה], הכא נמי כן. והוא
הדין בחול מי שאין לו אלא גר אחד: ג יקנה לגר חנוכה. היינו
גר אחד, והמותר ליון קידוש:

הגהות והערות

[ד] אולי צ"ל "לבוש"
[פס"ק ד, עיין ק"ף המ"ס
פ"ק כט ומקור חיים
[בכ"ך]:
[טו] תוקן ע"פ כמ"ק על
הלבוש שזר:
[טז] עיין עוד סימן חסו
סעיף י בהגה:
תרעו א) במשנה נכונה
פ"ק ח כתב ל"ל מלעיל:
ב) נראה דיש כאן שינוי
בשמן הפת, וכו', אף
בזמן הזה משמע, ככסמ"ך
מב"ע גמ"א [פ"ק בן
ובא"ת רבה כאן בסע הכל
וע"כ ע"כ מותר משמע מנהג,
יש לומר כהא' גונא והיא
אסור לשמש לאורה וכו':
ג) עיין שם ח"א אות כ
ואות לג ונפוק חלק ג:
ד) עיין שם רש"י כ"ג:

ערך פהם למהריק"ש

תרעו ב סוף ועיין סימן ל"ו דין ה' וסימן רס"ג דין ג':

מחצית השקל

(פ"ק יא) ושורפו בו. דהיישין לתקלה. דאפילו הוא בכלי מאוס ראוי
להדלקה, והא גם ההדלקה אסורה: ועיין ביו"ד סימן נ"ז. והכי דצריך
להשהות י"ב חדש, דהוא זמן ארוך, היישין לתקלה בתנאים: (פ"ק יא)
שאי להוסיף בו. ולא דמי לסימן תק"ו. בעצם שנושר מן הדקל לתוך
התנור כיום טוב שהן מוקצה ואסורים, מרבה עליהם עצים מוכנים
ומדליקין: ועיין ביו"ד סימן צ"ב סעיף ו' דיש מתירין. באיסור דרבנן, נתי
דאין מצטרבים אחרו לכתחלה, מכל מקום אם נתערב ממילא ואין בתערובת
שישם כדי לבטלו, כתב הרב ב"י שם [עמוד וסא] דיש מתירין להוסיף עד
שישם: ועיין בש"ך שם. שהקשה על הרב ב"י, דביו"ד סתם דכהאי גוונא
מותר להוסיף, וכאן בגר חנוכה כתב דיש מי שאומר שאין להוסיף:
ואפשר בו והוי דומיא דחמץ עיין ביו"ד סימן ק"ב. דיש אומרים דחמץ
מיקרי דבר שיש לו מתירין, דאפשר לשהותו עד אחר הפסח ויהיה מותר,
דקיימא לן [ומכ"ס חמץ ומצה א, ד] כרבי שמעון [פסחים כה, ב] דחמץ לאחד
הפסח [מדאורייתא] מותר. וכתב הר"ן פרק כל שעה [שם ה, ב ד"ה ואנן
אף על גב דרבנן שיש לו מתירין אינו בטל, הוא דוקא כשעיקר האיסור
יש לו מתירין, וחמץ בעינא לאחר הפסח גם לרבי שמעון אסור, ולא
יהיה לחמץ היתר לאחר הפסח, אלא משום שנתערב, דחמץ על ידי
תערובת מודה רבי שמעון [שם ל, א] דמותר לאחר הפסח, וכהאי גוונא
לא מיקרי דבר שיש לו מתירין. כתב הר"ן דהפוסקים דסבירא להו דהוי
דבר שיש לו מתירין אמרו דגם חמץ בעינא יש לו מתירין אחר הפסח
לרבי שמעון מן התורה, וניהו דחכמים אסרו חמץ בעין אחר הפסח
משום קנס, היינו להחמיר, אבל לא באו להקל שעל ידי גזרתם וקנסם
יקרא דבר שאין לו מתירין ויחבטלו, ע"ש. והוא הדין דיש לומר כן
בשמן של גר חנוכה, דמן התורה יש לו מתירין דהא אפשר להשהותו
לא שנה הבאה, אלא שחכמים אסרוהו שלא יבא לידי תקלה, מכל מקום
לא באו להקל, ומכל מקום מיקרי דבר שיש לו מתירין. אלא דאף על
פי כן פסק הרב ב"י דבטל בששים, דסבירא ליה להרב ב"י עיקר
כהפוסקים דחמץ לא מיקרי דבר שיש לו מתירין, וכמו שכתב מ"א לעיל
סימן תמ"ז ס"ק מ' וד"ה ופנה. אלא לענין להוסיף עליו אם אין בתערובת
שישם החמיר הרב ב"י, כיון דבלאו הכי יש אסורים להוסיף על כל
איסור דרבנן, ונהי דסתם הרב ב"י ביו"ד דלא כוותיה, וסבירא ליה
דמוספים באיסור דרבנן, מכל מקום הכא בגר חנוכה דאיכא שני צדדים
להחמיר, דלקצת פוסקים הוי דבר שיש לו מתירין ואינו בטל, ולקצת
פוסקים בכל איסור דרבנן אין להוסיף. לכן החמיר שאין להוסיף לכתחלה,
ואם נתערב בטל. ומה שהקשה בספר חמד משה דכהאי גוונא לא מקרי
דבר שיש לו מתירין, דהיינו שאפשר לשהותו עד לשנה הבאה, דהא לגר
חנוכה לא נאסר מעולם, והוי דומיא דבשר ששהה ג' ימים בלי מליחה
דאין לו היתר כי אם לצלי ביו"ד סימן ט"ט סעיף יח, ואם נתערב קיימא לן

מדרה יא (י) ושורפו בפני עצמו שהרי הוקצה למצותו
ואם נתערב בשמן אחר ואין ששים לבטלו: [ו] יש מי
שאומר (ד) יב שאין להוסיף עליו כדי לבטלו:
סימן תרעו
גר של שבת קודם לגר של חנוכה. ובו סעיף אחד:
א ב מי שאין ירו משנת לקנות א גר (א) חנוכה וגר
שבת יקנה גר שבת (א) משום ב (ב) שלום ביתו:
(ועיין לעיל א סימן רס"ג סעיף ג'): ג ואם יש לו לשל שבת
ואין לו לגר חנוכה וליין לקידוש היום (ב) ג (א) יקנה
לגר חנוכה ב משום פרסומי ניסא: הגה והוא הדין גר
חנוכה קודם ליון הדלה (ועיין לעיל א סימן רל"ו סעיף ה'):
[פס"ק ג] דקידוש קודם ללכרי סעודה, נראה דהיינו שאר לכרי סעודה
כגון מצליקין, וקלוהו נגמלה בפרק ערבי פסחים [ק"ה ט] כבוד
יום, אבל הפת דלחם משנה הוא קודם ליון קידוש, דהא לחם משנה
לכולי עלמא דאורייתא, כדאמר ר' אבא בפרק כל כתיבי [שנ"ג ק"ה ט]
דכתיב [שמות טו, כג] לחם משנה. ושלא סעודות גם כן דאורייתא,
ופת צעינן, כדאיתא בסמ"ק רע"ד [פס"ק ד], וא"כ כל שכן שהוא
קודם לגר חנוכה שאינו אלא מדרבנן, כן נראה לי:

ערך פהם למהריק"ש

תרעו ב סוף ועיין סימן ל"ו דין ה' וסימן רס"ג דין ג':

מחצית השקל

ביו"ד סימן ק"ב [פס"ק ד בהגה] דבטל, ולא מקרי דבר שיש לו מתירין
דהא מותר לצלי משום דלצלי לא נאסר מעולם, יש לומר גם כן כבוד
לעיל, נהי דאין קיימא לן הוואיל ולא נאסר לאותו דבר מעולם לא מקרי
דבר שיש לו מתירין, מכל מקום הלא דעת הרבה פוסקים דכהאי גוונא
מיקרי דבר שיש לו מתירין, ובשר שנשתחה ג' ימים בלי מליחה אינו
בטל, ונהי דלא קיימא לן כוותיה, מכל מקום לענין להוסיף עד שישים,
כיון דבלאו הכי יש מחמירים להוסיף, החמיר הרב ב"י, כנזכר לעיל. גם
אינו דומא לבשר ששהה ג' ימים בלי מליחה, דהתם ודאי יש לומר דלא
נאסר כי אם לבישול ולא לצלי, אבל הכא עכ"פ להדלקה נאסר, ושם
הדלקה שנאסר יש לו היתר. אולם בגוף הדין שכתב המחבר שאין להוסיף
עליו כדי לבטלו, היה נראה לכאורה דוקא לבטלו אסור, דהיינו שהשמן
של גר חנוכה יהיה גם כן מותר, כדין כל איסור שנתערב ונתבטל. אבל
מכל מקום אפילו ליכא שישים, מכל מקום מותר להדליק השמן התערובת,
ידליק עד שישיאר כדי שמן של גר חנוכה, דהא בשמן שנתערב מנר
חנוכה אין בו משום ביווי מצוה, כי אם אסור משום דהוקצה להוסיף
ואסור בהנאה (ועיין לעיל סימן תרע"ג במ"א ס"ק י"א), והא מבואר
לעיל סימן רע"ו סעיף ד' וז"ל, וכך אמר נתן גוי שמן בגר הדולק מותר
להשתמש עד כדי שיכלה השמן שהיה בו כבוד, ואחר כך אסור, עכ"ל.
הרי דכל זמן שאין צריך להנאות משמן האסור, דבלאו הכי היה דולק שמן
היתר, מותר ליהנות מאורו. הוא הדין הכא, כל זמן שהיה דולק שמן
ההיתר מותר להשתמש לאורו, ולא אסר להוסיף כי אם כדי לבטל שמן
האסור שגם הוא יחזור להיותו על ידי ביטול. ואולי יש לחלק, דודאי
בדבר לח יש ביילה, ובכל מעט שמן שדולק יש בו קצת משמן האיסור.
אלא דבסימן רע"ו דכבר היה דולק בהיתר ובא גוי להוסיף עליו שמן
דעתו, לאו כל כמיניה דגוי לאסור על הישראל, אף דגם שמן של הגוי
דולק עתה מעט, כיון דעכ"פ בלי שמן של גוי היה דולק, ואין הישראל
נהנה מבעשה הגוי. מה שאין כן הכא דעדיין אין השמן דולק, וכשכב
להדליקו יבער גם משמן האיסור עם שמן ההיתר, דהא יש ביילה, וה
אפשר אסור. אלא דלפי זה אדרבא, יהיה מותר להדליק עד שיכלה כל
השמן, דמה שכתבו בסמ"ק תרע"ג בהגיה דאם נתערב גר חנוכה בגר
אחר מותר להדליק שניהם יחד ולהשתמש לאורו, דהא יש גר אחד של
היתר, ומצד תוספת אור של גר האסור לא היישין, עיין שם במ"א ס"ק
י"א וצריך לחלק, דבסימן תרע"ג דעל ידי גר האסור אינו דולק זמן
יותר ארוך מאלו היה גר ההיתר לבד, אלא שנתוסף אורו, זה לא מיקרי
נהנה מן האיסור, כמו שכתב מ"א שם. אבל כאן דעל ידי גר האסור
ידליק זמן ארוך יותר, זה ודאי נהנה ואסור. ואם כן, עכ"פ אפילו ליכא
שישים יהיה מותר להדליקו שידלק עד שתכלה שמן ההיתר, כנזכר לעיל.
ועדיין צ"ל ע"כ:

הלכות שבת רסג

צה

שבת מיד סמוך להדלקתה דכיון שהיא אינה מקבלת לאלתר לאחר הדלקתה ק"מ"א
 שצריכה לשהות הרבה בחפיפתה או בלכתה לחופה אם כן אם גם הבעל לא
 יקבל לאלתר יצטרך לכבות הנר ולחזור ולהדליקו סמוך לקבלת שבת כמו
 שנתבאר למעלה ונמצא שבירכה לבטלה אבל אין לה להדליק לכתחלה קודם
 לכתה בלא ברכה ובכואה מהטבילה משחשכה או מהחופה תפרוש ידיה לפני
 הנרות ולברך אז קודם שתהנה לאורן וכן אם דעתה לבא מהחופה בבין
 השמשות אין לה לסמוך על זה שלא להדליק קודם לכתה ושתצוה לנכרי
 להדליק כשבתא בבין השמשות ושתברך היא על ידי פרישת ידיה מיד אחר
 הדלקת הנכרי שלא תהנה לאורן עד אחר ברכתה לפי שהאיך תברך וצונו
 להדליק והן דולקות כבר מקודם לכן או על ידי הנכרי (ג) ומכל מקום בדיעבד
 ששכתה ולא הדליקה קודם בין השמשות (ד) ונזכרה בבין השמשות יש להתיר לה
 לצוות

קונטרס אחרון

שיעור זה פחות הרבה מרביע שעה כדמוכח משיעור מליטה שהוא כשיעור ז' שעה וכן היא שוה בחופה הרבה ולדעת
 העולם שבת זריך לומר כמ"ס צפנים דהא ודאי האשה אינה אלא שלומו של הבעל כמ"ס העולם שבת צמ"ג וכן צדין דעיקר הטלח שלום
 צמת עליה ידיה רמיא שהוא הבעל הציח ועוד שהיא בכלל בני צימו עיין מ"ס לקמן א"כ אם הוא מקבל שבת מיד הוא נפטר מהדלקתה
 והיא לא צריכה לצטלה אע"פ שהיא לא היחה נפטרת מהדלקה זו אם היחה חייבת בה מיוז בפני עצמו דכהאי גוונא ממש אשכחן במגן על
 השופר והולך לו עיין צ"י סי' תקפ"ה:

76 (ג) ומכל מקום בדיעבד כו'. המג"א"ה לא סמירא ליה כשצונו מהר"ב שהעמיק צעולה שבת לפי סמוך דיעבד על מהר"ס
 ומהר"ס והנה לפי מ"ס המג"א"ה צ"י קנ"סי (וכן הוא בגמרא פ"ו דברכות) דדוקא כשראוי לנרן קודם עשייה ולא צריך לא ינרן
 אה"כ אבל כשלא היה אפשר לנרן תחלה יכול לנרן אה"כ ומהאי טעמא י"ל שאף שהפסיק הרבה יכול לנרן דאזיה גבול יש לדבר (וכמו
 לרבינא אחר גמר הסעודה ע"ש בדף נ"א) א"כ הוא הדין כאן שאי אפשר לנרן תחלה לפי המנהג א"כ אף שהפסיקה הרבה אה"כ אין צריך
 כלום וצפירו דהכא י"ל דמיקרי עובר לעשייתן שאינה נהיית מן האור עד לאחר הצרכה כמ"ס רמ"א ואין להקשות ממ"ס הט"ו צ"ד סי'
 ק"ך ודכשהנכרי עושה המצוה אין לישראל לנרן עליה וכן משמע בגמרות (דף מ"ג) [מ"ג] ע"ב דקאמר בישראל צריך לנרן משמע אבל
 לא ע"י נכרי (ודברי ההב מוזקק שם תמוה מאד דצמקנא לא קאי הכי ע"ש) ד"ל הני מילי במצוה שעשיית הנכרי היא גמר מצוה כגון
 מילה וציצית כלים אבל הכא אין ההדלקה גמר המצוה אלא ההנאה לזוהר כמבואר במדרכי בהג"ה דמהאי טעמא לא היה ר' משולם רואה
 לנרן עליה והשיב עליו ר"י דשאני הכא שרואין בה מיד להשתמש בו ע"ש א"כ אף לדין דמברכים אינו אלא משום שנהנה בה מיד והנאה זו
 היא לישראל ולכן יכול לנרן דלא גרע משירי מצות דיכול לנרן עליהו כגון נעונו הלולב אע"פ שכבר קיים עיקר המצוה בלא צרכה ואף
 החולקין שם מודו הכא דהוה עיקר המצוה ודמי ממש לעושה סוכה אפילו ע"י נכרי שמצד על ישיבתה אלא דהתם מצדן לישב ולא לעשות
 משום שהעשיה בלצדה אינה המצוה ומהאי טעמא א"כ אינו מצדן כלום בשעת העשייה אבל כאן יכול לנרן על ההדלקה לפי שגמר המצוה
 נמשך מאלו אחר ההדלקה ואינו מחוסר מעשה כלל כמ"ס ר"י שרואין בה כו' ר"ל אף שאין צריך עכשיו צדגוה וזו לשום תשמיש שהרי מצדן
 בכל ענין מכל מקום רואין בה לשמש בו כולומר שעל ידי כן יכול להשתמש לכשיצאה וכל הראוי לצילה אין כו' וכן לפי מ"ס רש"י ור"ן
 שמצטערים בני צימו לישב בחשך הנאה זו נמשכת מאלוה אחר ההדלקה ואי אפשר לנרן עליה שאין בה ממש אלא על הדלקה שממנה נמשכה
 ואף שהנכרי הדליק יכול לנרן להדליק והכוונה שיהא נר דלוק אי נמי שצונו להדליק אם אינו דלוק כדי ליהנות ועכשיו שהוא דלוק אנו נהנים
 א"כ והנאה זו היא עיקר ציוויו (עיין בתוס' ור"א"ש ור"ן דף למאי דסקלא דעתן דסגי דלוקה ועומדת אפילו הכי מצדן להדליק)
 ולא דמי לכסוה הרוח שאינו מצדן דהתם נגמרה המצוה ע"י הרוח אבל הכא עיקר המצוה נעשית בהנאה הישראל ודמי ממש לנכרי הנותן
 לידים שהישראל מצדן דאל"כ לא היו מתירין לכתחלה עיין סי' קנ"ט סי"א והטעם משום שהמצוה נעשית בגוף הישראל וה"כ כן הוא לפי
 פירש"י ור"ן ואף לפירוש ר"י י"ל כן אלא ד"ל דשאני הכא שהישראל פושט ידיו אע"פ שמסייע אין זו ממש עיין סי' שכ"ח ס"ג אפשר
 דלענין צרכה מהני אפילו סיוע צעלמא הילכך אין לסמוך על זה אלא דיעבד ומסתברא לנרן אז על הדלקת הנר עיין סי' ח' דברכי משה

ודוק

(ד) ונזכרה בבין השמשות כו'. בודאי באמירה לנכרי מיירי המג"א"ה מדמסיים ומכל מקום צנר אחד סגי וגם הצריך לעיין צמ"י
 רע"ו ס"צ בהג"ה ע"ש וא"כ ע"כ איירי בצדן השמשות ומ"ס שכתה מלנרן היינו לנרן ולהדליק שכן הוא נקרא בשלשן העולם והא
 דשציק לפרש דין דיעבד מאס שכתה והדליקה בלא צרכה משום דלא שכיח כולי האי (ולכן לא העמקתיו צפנים):

סמוכה

(6) סק"ד: (7) סק"ה: (8) ס"ק י"א: (9) ס"ק ט"ז: (10) נ"א ע"א: (11) ס"ק י"א: (12) ס"י רצ"ד: (13) כ"ג ע"א ד"ה שלום: (14) י" ע"א
 ד"ה אמר: (15) כ"ה ע"ב ד"ה חובה: (16) ס"י י"ח: (17) י"א ע"ב ד"ה גמ': (18) ס"ק י"א:

ע"ה ר"ב

שלא
 זורים
 ברכת
 חדר
 שבעל
 הדליק
 מקיים
 לו אם
 בענין
 ונפטר
 מצות
 ולו או
 חנוכה
 נעשה
 ל כמו
 י כ יש
 הדליק
 שמחה
 ה אחת
 ו אוכל
 בחדר
 יה שם
 אע"פ
 בחמין
 נן לשם
 אח"כ
 בלכתן
 שים אם
 ויה וכל
 זה אבל
 יל שבת
 להאיר
 ה הבעל
 בביתה
 ילה (ב)
 ינתבאר)
 י החמה
 מקבלת
 יל עליו
 שבת
 ה כדי ללנות
 רביע שעה
 דמוכח

ר מרדכי
 ש מ"א
 ת מהרי"ל מ"א
 א אגודה
 ב מהרי"ל
 ג מרדכי
 ד מ"א
 ה גטס
 ו מ"א ס"ק כ"ח
 ז עולת שבת
 ח מ"א ס"ק
 ט"ב

לצוות לנכרי להדליק ושתברך היא קודם שתהנה לאורן (דכיון שעיקר מצות הדלקת נר שבת אינה ההדלקה בלבד אלא ההנאה והתשמיש לאורה היא עיקר המצוה אלא שההדלקה היא התחלה והכנה למצוה זו ולכן מברכים עליה וזו ששכחה ולא בירכה בתחלת המצוה יכולה לברך קודם עיקר המצוה דהיינו קודם שתהנה לאורן) ומכל מקום לא תצוה להדליק אלא נר אחד על השלחן שזהו עיקר המצוה (אבל נר אחד אפשר להתיר לה אף אם יש שם כבר נר דלוק שמאחר שהנשים נזהרות מאד בברכה זו הרי זה כצורך גדול שהתירו בו שבות בבין השמשות כמו שנתבאר בס"י רס"א (סעיף א')):

יב ט סומא יכולה ג"כ לברך על נר שבת שהרי היא נהנית ג"כ ממאורות כמו שנתבאר בס"י ס"ט (סעיף ט') ומכל מקום אם יש לה בעל פיקח יברך הבעל אך אם אוכלת בשלחן אחד עם אחרים שבירכו והדליקו אין לה לברך שהרי אז אין מצוה בהדלקה זו אלא משום שמחה יתירה כמו שנתבאר למעלה ולה אין שמחה כלל מאור הנר:

יג פ מצוה לעשות לכתחלה נרות ארוכים שידליקו עד הלילה ומכל מקום אם עשה נרות קטנים שאינן דולקים עד הלילה אין כאן ברכה לבטלה שכיון שאכל לאורן ונהנה מהן בסעודת שבת אבל אם לא אכל לאורן כגון שאכל בחצר וע"ד שיתבאר בס"י רע"ג (סעיף י"ב) אם ה' אינן דולקות עד הלילה שאז הוא נהנה מהן בחזרתו לבית שלא יכשל בעץ ואבן באישון אפילה ולילה הרי בירך לבטלה ומכל מקום אם הוא בענין שהיה שם קצת חושך באיזה מקום סמוך לחשכה אם לא היו דולקות שם והשתמש שם באותו מקום שום דבר לאורן אין בזה איסור:

יד אם ג' הדליק נר במקום ד' שאין משתמשים בו כלום בשבת שאינו חייב להדליק שם נר ואחר כך נטל נר זה הדלוק והניחו במקום שמשתמשים בו לא יצא ידי חובתו בנר זה דכיון שבשעה שהדליקו היה במקום שאין משתמשים בשבת אינו ה' ניכר שהודלק לכבוד השבת ואם בירך על הדלקתו הרי זו ברכה לבטלה אבל יכול לברך ולהדליק במקום שמשתמשים בו בשבת אע"פ שאין משתמשים שם צרכי אכילה אם הוא חדר שלו או שהוא מיוחד לו בין שיניחנו דולק שם בין שיניחנו אחר"כ אפילו במקום שאין משתמשים בו כלום בשבת וידליק כאן נר אחר דכיון שהנר שבירך עליו היה מונח שעה מועטת כאן במקום החייב בנר שבת אין כאן ברכה לבטלה ומכל מקום לכתחלה יש ליתור לברך על אותן הנרות שהן כבר על השלחן ולא על שאר הנרות אפילו אותן שבתוך הבית ואפילו רוצה להניחן אחר"כ על השלחן לפי שעיקר המצוה הן הנרות שעל השלחן שאוכלין לאורן וראוי שתהא הברכה על אותן המונחים שהוא עיקר המצוה ומכל מקום ודי שם בנר אחד (או ב' נרות כנגד זכור ושמור) אבל אם יש נשים רבות בבית אחד יכולות לברך לכתחלה גם בשאר מקומות ובלבד שיהא מקום שמשתמשים בו בשבת אע"פ שאין משתמשים בו צרכי אכילה אם הוא חדר המיוחד לה או לבעלה ואם ה' אינו מיוחד לה אינה יכולה להדליק שם אלא אם כן משתמשים שם צרכי אכילה אע"פ שהם אין משתמשים שם כלום אלא בעל הבית ובני ביתו או אפילו אחרים משתמשים שם צרכי אכילה:

טו (בד"א כשאוכלת משלה אבל אם היא (ה) סמוכה על שלחן בעל הבית אינה יכולה לברך שם אלא אם כן החדר מיוחד לה או לבעלה שאם לא כן אינה חייבת כלל להדליק

קונטרס אחרון

(ה) סמוכה כו'. זה פשוט דבני ביתו אינם צריכים נר לכל אחד ואחד דלפילו נר סמוכה אמרוי' איש וימינו והמהדרין שם היינו משום פרסומי ניסא ונר שבת לא אשכחן הידור זה בגמרא אם כן אין לברך עליו כיון שאינו חייב בדבר מחמת ענינו (שאם היה חייב בדבר היאך נפטר הנעל בהדלקת אשתו הלא היא צריכה נר בפני עצמה ולא אשכחן חייב שמי נרות אלא שיש מכונים כן כנגד זכור ושמור כמו שכתבו הטור ושו"ע²⁰ ומשמע שם צהדי"א דגלאו הכי סגי בנר אחד לכל בני ביתו וכן משמע מלשון הרמב"ם²¹ ושו"ע ס"ג ואין להאריך בדבר הפשוט ומצאנו להדי"א מלשון המשנה²² (ששינוי הדליקו את הנר ולא הדליקו נרות) והגמרא דף כ"ג ע"ב ודף ל"ה ע"ב וכל הפוסקים) ואף שפוטרי צוה הנעל הבית מחויבו אין בכך כלום כמ"ש החק יעקב סי' תל"ב

להדליק שם שאין הבית ונפטרת בנר מחויבו שהוא חיי אכילה ואפילו אם בירכו במקום אחר למעלה ' א"כ גם

טז אע"פ שלא היום חל עליו רוצה לקבל ע' יז אם רוב הקה במלאכה אע"פ

יח פ ואם אירע ע להם להמח יט אבל אם רוב ז בתי כנסיות ו באחרים אע"פ שו שבת אע"פ שהוא

כ"פ אדם שבא לע עליו השבת ג"ו ממנו אלא יעשה

תל"ב²³ והעולת שבת פ' פטעא דלישנא דר"ש ו פטעא מוכרס לדעת הש (ומס"י ק"מ²⁶ אין רא להחס אכפת לן בקרי' צרוסלמ²⁷ אכל בעלמא מנרן: לכולס היינו משוכ מנרן: לכולס ואימא נמי נרץ עם כמ"ס בגמרא²⁸ דתולין גבי שמיעות ועיין מנ"ס: צמנוה זו מדין ע שכבר מרן בשאר אלא וכו' שיהא גומר קריאכ לברך על מנח-שעוטי' המחוץ מחמת ערבות דצרכות³³ א"כ למה לא דדוק: גדול לאוקמי של ונערך אש"כ לשמוע ע המנהג שנהגו בהדלקת העולת שבת והחק יעק

(23) ס"ק י"א: (24) ק"י (29) שם ה"ח: (30) שם ג'

(19) שבת כ"א ע"ב: (20) סעיף א': (21) פ"ה ה"א: (22) ל"ד ע"א:

ס' קב

א ברבר השאלה אם מותר לבחור במתגרברין וברמלה מלאכותיים (קונקטיוטור) הנה רוב החמאה הוא מוחלב (הרצה) אשר נקה ונעשה למתגרברין. והא"כ מערבין אותו במלח. ועושים מוחס חמאה והכל כעשה בלינן. הנה מלך חיסור צ"ח אין חיסור ליהנות ממנו כיון שנגמשה כלל ציטול ואין הלכה כצ"ח (ועי' לעיל ס' ע"א סוף אורח צ' הצאחי רא"י מנ"ס דמוכח ק"א דצ"ח שאינו חסור ציטול מותר בהכאה דלא כצ"ח) ונולד חלב מותר לקמור דילפינן וקרא. ונולד צ"ח דרבנן ונזכר צ"ח ק"ו דרבן שאינו חסור רק מדגריס מותר לעשות קמורה ועיין מ"ש לעיל בצוק ה' שמורה בהשמועה השי"ך לסי' מ"ג בצוק שכתבתי דחלב ה'חול' והחירה תורה לקמורה חף אם פתך צ"ח חיסור חסר מותר לקמורה עיי"ש. והא"כ שמועה שמועתי שמועתי פאצריקטן מתגרברין מערבין חמשה פרללענט שוונ חזיר חלב חלב חלב חזיר חסור לקמור. והנה לערב להמתגרברין שוונ חזיר חסור דחיסור לעשות קמורה בשוונ חזיר. וחק דהל"ך ס' ק"ו ואחריו צפואל ונשיב קמח ח"צ ס' ק"ע מלד"י להקל לערב שוונ ד"א חלב לעשות כרות עם עיקר ההיתר מוסם שעושים מוחלב שמהלכל והצאים ואינו ראוי לאכילה משא"כ למלכח המתגרברין לוקחין שוונ מוחלב שראוי לאכילה ועושין לו"ך אכילה ע"כ ודאי חסורין לערב. חמסם לחסור לעשות קמורה בהחמאה המלאכותית אין לנו לכיון שיש פאצריקטן מוחס"י שאין מערבין שוונ חזיר מותר לעשות קמורה דהלינן לקולא כעין שמוכר צרמ"א ס' ק"ד סעי' ר"ב י"ד ויש ללדד ולומר דאף אורח מערבין שוונ חזיר כיון שיש רוב חלב ונטל השוונ ד"א צרוב וחק דע"כ דלורי"תא ושוונ ד"א עם חלב הוא מבש"א"מ מ"מ לענין חיסור קמורה לא קיי"ל ע"כ דלורי' דהר"ן סוף ע"ז מלדד לומר דע"כ אין חסור בהכאה דלי"ש ע"כ רק באכילה דח"ך חולב יעשה ולא בהכאה והפומ"ג בפתיחה לסי' תמ"ג כ' דלפ"ז אין עובר צ"ח בטעם כעיקר והיה בחיסור קמורה וחק דטעם החיסור קמורה דלמא אחי לעיכל מ"מ גם צבל יראה כ' הר"ן הטעם דלמא אחי למיכל. וע"כ כיון שהרצה פוסקים ק"ל לחיסור קמורה רק ערצנן וגם י"ס פסק אם ע"כ דלורי"תא דיש קוצרים ע"כ ל"ך וחקן חסרינן ומפיק"א. חך המ"ל כ' פ"ח מואכ"א דגם בצפק חיסור תורה חסור לקמור חמסם יש עוד פסק שמה י"ס ק' כהי דמהמתגרברין לצד אין ק' מ"מ חס"כ שמוערבין בחלב חולי י"ס ק' וחיסורין מנעלין ח"ז על כן חולי יש להקל. הן חמה דעשה"י חוה יאיר ס' קמ"ג שמוע דחלב העומד לאכילה גופ"י חסור לעשות קמורה. חך מהרע"ב"ס ומפיק"ק' לא שמוע כדבריו וחולי גם החו"י לא נקט חלצים רק אגז גררד דכצלות וערפות שפסאל ע"ז. חולס לחסר כל הפוסקי' לא כחצו רק בחלב חי שאינו ראוי לאכילה. חונס החמאה המלאכותית אשר היא ראוי לאכילה חולי יש השם דלמא אחי למיכל מ"מ על כן במתגרברין מותר לעשות קמורה כיון שאינו ראוי לאכילה. חך בקונקטיוטור איני חומר לא חיסור ולא היתר. ועכ"פ לר"ך מזהיר לאחצ"י צנוקיות שנהבו היתר עד שיהי צמחאה של עכ"ס שלא יאכלו ומקאכטעווער כיון שהוא חלב גמור ובחיסור כרת והמנעל צמחאה זו עובר ושום מנעל צטר בחלב ולדעתי ככון שעתה שכתבתי מלאכת הקונקטיוטור יקצלו עליהם גם המוקיות הט"ל המורד שמתכוו טובה"י גם להזהר מחמאה של עכ"ס וכמה גדולי דברי הכתי' :

ל"ע. ולפ"ז אם פ"י ח' צירולני ליק מנפחים ומינמות עיי"ש ונ"מ לרינה חולי לרקו דברי הח"ס :

ג ולענין צ"ח צמח שפסק עברי אפרים צמחא שנהצלה בקרית צטר גם יונא אם מותר להדליק כר חוכה אי חמירין כחומי מכתב ציעורי' ובא"ר ס' תרע"ג חמה עליו דנלא"ה חסור להדליק משום ציטול דצ"ח יש ציטול אחר ציטול. וכ' המ"ל צמח יעקב ח"א ס' ל"ח דמה שכתבתי שצ"ח הפתילה לא עקרי ציטול דמיקלי קלי ולא מיקרי דרך ציטול. וצמח יעקב שטי' דמ"י לענין צמח מיקרי ציטול דמ"י שכתבתי קודם דמיקלי קלי עשה חיסור ציטול. ולענין צ"ח ודאי הוא ציטול עיי"ש. ובראשית הר"ש. והא"כ למה שכתבתי לעיל דמ"י דין לא כ"ל כיוולתני דברי הטבות יעקב דמטעם מדבריו דגם לענין צמח מיקרי ציטול לח"א. ולפ"ז י"ל דגם לענין צ"ח לא עוקרי ציטול חך י"ל דצ"ח אינו דומה לשבת כמ"ס הס"כוב"כ הפרי ענבים ס' פ"ח כ"ק ח' דחק מה דפטור לענין צמח חייב משום צ"ח. חונס לפ"ז י"ל דגם מליק צמח חמאה שאסור משום צ"ח ינעל מיוודותה ציטול לצ"ח יהי ציטול לענין צמח כדמתינן בטובה. ז' וצמח ל"א חוק :

ד ודע דבר זה פטור דמנעל צמח ע"י חמירות ותלסחם הנוחהו ע"י כח העלוקטערי"טאט או מנעל צטר בחלב ע"י כח זה חייב וחק שלא כאלכ בהצמחה * כזו טוס ען או טוונ כמו בהצמחה דברים העונדי' לקריפה שהקריפה תהווה ע"י מתקשרות יקוד החמולי' שצאחיר הנשימה עם יקוד הפחמי' שכתבתי או עם היקוד העימי. [והאקסערצט"ףגחג] שכתבתי רק הסלסחם צחה צחצור הסטרלס שצמחוכה העלוקטערי"טאט וע"י יחמסם ויצטר שפלאחטי"כרדחטה המחוצר להמכונה המזכרה מ"מ כיון שנתנה לעינינו הסלסחם הוא מנעל צמח ומסם שמה או טוס מנעל צ"ח. וגם זה פטור דחם יבנה חור כזם המסחום ע"י כח העלוקטערי"טאט חייב משום חוכה ולא מצעי צכצוי צאגנן ליכט שהוא מוחסו ע"י חיסור הסטרלס העלוקטערי עם פחמים שבוודאי חייב חך חפילו צכצוי גליחליכט שהוא מוחסו ע"י מתקשרות הסטרלס העלוקטערי ומיזר לו דחמה מפלאחטי"כא ג"כ חייב וחק דמכנה גחלת של עהכה פטור כמנזכר צמח מ"צ וברע"ב"ס פ"ח ומסנה ח"צ ותק"י של"ד זה דוקא גחלת של מוחסו שאינו שורף חלב סלסחם עלקטערי"טאט שהוא שורף חייב משום כצוי צמח :

ה וברבר אם יכול לצדק על גאס ליכט או על עלוקטערי"טאט ליכט להדליק כר של צמח נלפטי"ד דיכול לצדק ויולא י"ד מוצת המ"ס. ולדעתי יכול לומר להדליק כר דכל מאור הדצוק צטען או צפחילה עיקרי כר ובא"ן ג"כ המאור דצוק צכצלי ובכפלאחטי"טאט דחמה צבליחליכט או צפחמים צצאגנענליכט ואין לומר דהוה דבר שאין צו מועט צעין סכ' הצרכי' ס' רע"ז צמס הלמוד הרש"א צמחמס חלחרוב ובאחר הרי"ח צצדד או ציר אין מנעל של חוהו הרי"ח שאין צו עיקר דכאן העלוקטערי"טאט וכ"ס הגאז י"ס לו עיקר. חך לענין הדלקת' כר חוכה אינו יולא לא עלוקטערי"טאט ליכט ולא צאכיליכט חדא ששמן זית מלוח מן המזכר ועוד כיון שנטעשים להדליק בכל ימות השנה לא חוי פרכומא יסא והרמ"א י"ס צ"ח חרע"א שזחר סלא להדליק צמוקס שדוליקן המרות כל שמה כ"י אז לא יהיה היכר כלל וחק כ"י אין היכר רק לצ"י שצ"ח מ"מ היכר קלח מיהא צמח עיי"ש על כן אין לצדק להדליק כר חוכה על כרות חאלה כלע"ד :

ס' קב"א

א' וע"ד השאלה צרועט של צטר שפכל תחת קדירה בחלב שמועתי מקלח מורים שרלו לומר דא"כ ס' רק לפי ששזון וכן צמח כף לחך קדירה של צטר ואח"כ תחצו לקדירה של חלב ח"א ס' רק לפי שצ"ח כוונ שחין צבלי"י הגלובי' מוחלב ס' ל"ד ס' וכ' הפומ"ג עם ס"ק כ"צ צטר וצפמ"ג צפחמה לח"א צכהגחם הנשאל ס"ב ס"ק צ' דא"כ ס' רק לפ"ח ולי"ח דהפק צלע רק מחמאה וכן נראה קלח כדברי המורים צחור צחידותים ס' ל"ב כ"א וזה אינו דלד"י מנזכר צח"ה ס' ל"א חוה ע"י סעיף ע"ז וח"ל וכן צבל רועצ. של צטר דינו כהצטר עלמנו שאם חפול ע"ג קדירה וכ"ס לחון החצביל עלמנו של חלב שצ"רין ס' לנעולו וכ"כ צ"ח כ"ד חוה ח' אחרי שכי דא"כ חלא לפ"ח כ"י ומיהו צרועט של צטר שפכלה לחלב ודאי לר"ך ק' נדך כולה דהוי עם צטר על כל סעי' :

ז והנה ראיתי בשו"י ח"ס ס' ל"ב סכ' צטר הנעשה מוחלב ומחאה. שאף להגדול מרצה שמועתי בהנאה צמוקס הפסד מ"מ חסור להדליק משום ציטול צ"ח כמ"ס צבלי"י רצה ה' חוכה וחק דצודאי העולדיק כר צמח אינו חייב משום ציטול דענין ציטול שצמח הוא שצ"ח המנעל ובכ"פ נשאר בעולם משא"כ כשכלה והולך ואחר הציטול לא נשאר צידו מואמה אפ"י שפכל מקום ציטול הדבר הרי"ח ולענין צ"ח עשה מועצה דרמח"א קפיד חמעה הציטול הוא וצמח פטור דל"ה כעין ציטול סמועיים וכ"י ולענין צ"ח אפטר דהוה ציטול ע"כ. הנה ניה דפשיטא ל"י דצמח אינו חייב משום מנעל רק כשיצאו בעולם משא"כ כשכלה והולך דבריו נגד ירושלמי פ"ב דצמח סוף ה"ה דמתינן שהקמיר זר אברים ופדרים על דעמ"י ד' יוס' זר חסור משום מנעל מה ציטול יש כאן כיון שהוא רוחה צאכונן כנעטל הוא. וכדברי ירושלמי כ' צמוקסי חלמס ינמות' דה"ד י"ש שמועל צ"ח כקראל והטעם אחר שצ"ח חמאה חף דהוה ס"ל הצמעה ללא ילחט משום דכשהטעם חייב השמו ללור ומייצב שמו

שו"ת גי' ח"א יורה דצ"ח ח"א רמ"א
בא"ן גי' ח"א יורה דצ"ח ח"א רמ"א

סימן נט

[א] להדליק נר חנוכה ע"י אור עלעקטערי
[ב] לדלג על הנסים ברי שיוכל לומר קדושה עם הקהל

להב' החו"ב כש"ח מ' אברהם סג"ל באקאר נ"י לומד בק"ק פ"ב יצ"ו

א

ראיתי פלפולך הנעים צמו"מ של הלכה אם יוצאים ידי נר חנוכה ע"י אור של עלעקטע"ר, והבאת משו"ת בית יצחק [יו"ד ח"א סי' ק"מ] מ"ש בזה. ולענ"ד דבר פשוט שאינו יוצא, דאם כי יוצא בכל השמיים ורק שמן זית מצוה מן המוצהר בין לנר שבת ובין לנר חנוכה, אך עכ"פ צריך להיות דומיא דשמן, דהיינו שיש בו שמונית דהשמונית עצמו גורם שידלק, ואפי' נר שטוה וחלץ ידוע דרק השמונית גורם הדלק והאורה, אבל דבר שהוא דולק אפי' יפה אבל לא מכה שמונית, וכי ס"ד מי שמדליק עזים דקים וקמין שיוצא ידי נר שבת או חנוכה, וכמוה העלעקטע"ר שאינו רק כח האש הנטמן בחנוכה, אבל אין בו שמונית אם אין זכר לשמן כלל ולא שום רוח. ועיין ר"פ כמה מדליקין בשנה כ' ע"ג בלבש טובא דארזא, וחמה בגמ' ע"ז בעלמא הוא, ופירש"י ו"ל דלא חוי לפתילה אלא למדורה, וה"ג כיו"ב, על כן אינו יוצא בו, כנלענ"ד.

ב

וע"ד שאלתך לענין מי שמחפלה עם הצבור ציומא דחנוכה, והש"ץ קדים ומחחיל תפלה שמו"ע בקול רם בעוד שהוא

מתפלל, ואם יאמר על הנסים לא יוכל לענות קדושה, מה עדיף, קדושה או אמירת על הנסים. וכמה ספרות צידך, אם על הנסים עדיף משום פרסומא ניסא, וגם י"ל דבמפילה יחידית ליכא פרסומא ניסא. ועוד דליכא משלומין דא"צ לחזור אם שבת. והבאת דברי שאל ונשיב [מהדו"ק ח"ג סי' קטט] לענין שבת יעלה ויבא קודם יהיו לרצון ואם יאמר יהיו לרצון לא יאמר קדושה, ופסק דיאמר ויחזור להחפלה, כמ"ש לענין יעלה ויבא, אבל צעל הנסים לא שייך כנ"ל.

ולענ"ד לפי מ"ש הרמב"ן במס' שבת פרק ר"א דמילה [במלחמות ע"ס] הביאו הר"ן [נ"ג ע"א] היכא דאשחפיך חמימי קודם מילה דלאו הוי סכנה ועל כן צריך להרחיבו, ופסק הבעל המאור [ע"ס] דלא ימול כיון דצריך ע"י כך לחלל שבת אחר המילה ולעת עתה הא אינו פקוח נפש. והרמב"ן פליג עליו דהכל לפי שעתו, דעתה מצוה מילה לפניו שדומה שבת, ולאחר המילה פקוח נפש דנמי דוחה, ואין לנו רק מה שהוא בשעתו. וא"כ ה"ג לפניו חיקון חכמים לאמור על הנסים, ומה שע"י כך לא יוכל לומר קדושה, זה אינו בשעתו, וכשיאמר הש"ץ קדושה דאינו ראוי להפסיק, פטור מדברי חכמים, ואין צריך לחוש קודם לכן מטעם ספרת הרמב"ן הנ"ל. ועיין במג"א סי' ס"ו ס"ק י"ב ובשו"ע סי' קי"א [סעי' ג'].

אוהבו נפש דרש"ח
הקי' מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו

תם ונשלם שבח לאל בורא עולם

לו. עיין עוד בענין זה במהדורה רביעאי סימן י"ט (אות ב).
לז. הערת המו"ל הראשון: וכ"כ בשו"ת פרי השדה ח"ג סי' ק"ט ע"ש.

האמן רבי מרדכי ליב ווינקלער זצ"ל

לזכ
אנא
מבש
הגדו
בחור
מו"ד
החה
קעני

ואד

אמצ
טאר

ועל

הגשמי נברא ממקום בית המקדש. והדברים ידועים למשכילים ולנבונים. ולכך היה הנס בבית המקדש, בנרות, ביום כ"ה בכסליו, שהוא מיוחד להתגברות האור ואל התחלת האור כמו שהתבאר. ולפיכך אמר (פסיקתא רבתי, פסקא ותשלם כל המלאכה, פ' ה) המשכן נגמר בכ"ה בכסליו ולא הוקם עד אחד בניסן, וזה כמו שאמרנו, כי התחלת האור שהוא חרוש האור הוא שייך אל כ"ה בכסליו, ובית המקדש עצמו הוא האור כמו שאמרנו, ולכך נגמר המשכן שהוא התחלת האור בכ"ה בכסליו. אבל לא הוקם בארץ עד אחד בניסן, כי אין התחתונים ראויים לקבל האור הזה הוא אור בית המקדש, רק כאשר העולם בשלימות, והוא בחודש ניסן שאז העולם בשלימות¹⁷¹, ואז הוקם המשכן בארץ להיות השלמה אחרונה אל העולם. אבל התחלת המשכן היה כאשר נגמר בנינו, וזה היה בכ"ה בכסליו כמו שאמרנו שאז יוצא אור לעולם ובית המקדש הוא האור.

אמר יהודה בן לא"א בצלאל זלה"ה: המצוה שקבעו חכמים על הנס כדי לתת הודאה ושבח אל מי שעשה לנו הנס, ראוי שתהיה נעשה בשלימות הגמור¹⁷², כי הוא יתברך הפליא עמנו לעשות, ואיך לא נעשה המצוה שקבעו על זה בשלימות הגמור. ומפני כי ראיתי דברים שאנו נוהגים והם תמוהים אלי, יש לזכור אותם, והאיש החכם והנבון ומדקדק במצות יתבונן ויבחר את אשר נראה לו.

ענינים בהלכות חנוכה ותוכחה בענין יין נסו.

האחד, מה שרוב עולם נוהגין לעשות נרות של שעוה להדליק בו, חוץ מן אותם המדקדקים להדליק בשמן זית, מפני שהוא זכר לנס שנעשה בבית המקדש. כי לפי הנראה שהוא פסול לגר חנוכה לגמרי, דלא נקרא נר כלל. רק זה נקרא נר, שנותנין השמן בכלי¹⁷³ ומניחם שם הפתילה שזה נקרא נר, לא כאשר כורכין השעוה על הפתילה. וכן חלב שכורכין על הפתילה לאו נר הוא, רק אבוקה¹⁷³, ואבוקה נראה דפסול לגר חנוכה מדאמר שם: (שבת כג, ב) אמר רבא, מילא קערה שמן והקיפה פתילות, כפה עליה כלי, עולה לכמה בני אדם. לא כפה עליה כלי, עשאה כמין

נרות שמן דוקא.

° השמן בכלי: דפו"ר השמן הוא בכלי.

פ' ג (ע' קצז) דעיקר השכר למצוה שייך רק אי נעשית בשלימותה. דהרי שכר ניתנה לבסוף, והמצוה אינה נחשבת דנגמרה אלא א"כ נעשית כתיקנה לגמרי, ובשלימותה. (173) לאו נר הוא, רק אבוקה. כתפארת ישראל פ' יד (ע' מז) משמע דאבוקה גם תלויה בכלי. וכנראה דשם איירי בהשוואה לעמוד השחר, וא"כ ברור שנחשבת כתלויה בדבר גשמי משא"כ בהשוואה (171) והוא בחדש ניסן שאז העולם בשלימות. ויש לעי' מהא דכתב בח"א נדרים מא, א (ב- ע' יט) דבניסן חוזר הבריאה לשרשיו, ומשמע שכחינת השורש טמון בניסן. והנראה דשם איירי כשהדבר חוזר לשרשיו אחרי שחטא, וזה באמת השלמת הדבר, ע"ש היטב. (172) המצוה... ראוי שתהיה נעשה בשלימות הגמור. וע' בנתיב הוריוות פ' ב (ע' קפת) ובנתיב התוכחה

מדורה, ואפי' בנר, וזה לא כלל. וכן דבו ואין אבוקה למה הצדיקין ופירוש זה כ, כז) נר ה' שולטת בכל הגוף אינו נח שבו הכח אי שולטת בכל לנה. אבל מ מכבודו, ואין השמן ואין ממקומו, ותרו שהנר אינו ע שולט האור הוא כפי ה מושך השמן בכל השמן¹⁷⁶ ° מיד: דפו"ר מ: לנר נחשבת האו (174) לאו נר הוא מוכיח מכאן ש די בדבר המאי ה"צורה של נר. הדומה לאבוקה וכל שכן דבר נראה דהשוואתו את כל חלל ה' מסויימת. (175) וכמש"כ בו כל ארעא מויו יכ תמהו דאיך זה ת ונראה לשער דו היה כתוב: "וכ ותרגמוו בריך

נר מצוה
זני תנוכה
התבנית תפראל

8

מדורה, ואפילו לאחד נמי אינה עולה. ועל כרחק היינו טעמא, מפני שהנס נעשה בנר, וזה לאו נר הוא רק מדורה¹⁷⁴, כיון שהקיפוח פתילות הרבה אין זה נר כלל. וכן דבר זה כאשר כורך שעוה על הפתילה לאו נר הוא רק אבוקה הוא, ואין אבוקה הוא נר, כדאמרינן במדרש: (ילקוט שמעוני ח"ב, תקס"ג) אמר רבא למה הצדיקים דומים לפני השכינה כנר בפני האבוקה.

ופירוש זה, כי הצדיקים יש להם נשמה זכה, שנקרא הנשמה נר וכרתיב (משלי כ, כז) נר ה' נשמת אדם וכו', ואין הנשמה, שהוא האור שמקבל הגוף מלמעלה, שולטת בכל הגוף. ואף על גב שיש בגוף הכנה שמקבל הגוף הנשמה, מכל מקום הגוף אינו נחשב רק כלי שבו השמן והפתילה שבו דבק האור. ואף הגוף כן הוא, שבו הכח אשר מקבל הנשמה אבל הגוף עצמו הוא כלי לכך. ומפני שאין הנשמה שולטת בכל הגוף, רק יש בו כח אחד והוא מקבל הנשמה, לכך הנשמה דומה לנר. אבל מה שמקבל העולם כבוד השכינה, אין העולם מקבל רק דבר מה מכבודו, ואין יכול לקבל כל כבודו. והוא דומה לאבוקה שהאור שולט בכל השמן ואין השמן מקבל כל האור. וכמו שכתוב: (יחזקאל ג, יב) ברוך כבוד ה' ממקומו, ותרגומו: מליא כל ארעא מזיו יקריה¹⁷⁵. וזהו הפרש שיש בין אבוקה לנר, שהנר אינו שולט בכלו. שהרי הכלי עצמו נקרא גם כן נר בכל מקום, ובו אינו שולט האור הדולק רק שולט בשמן ומושך השמן אליו. כי כאשר הפתילה הוא בפי הכלי אי אפשר שישלט בכל השמן וככל הפתילה, רק שהוא מושך השמן אל פי הכלי. אבל אבוקה אין צריך לזה רק מידה הוא שולט בכל השמן¹⁷⁶, וכמו שהוא אשר נותנין השעוה על הפתילה, או האור הוא

° מיד: דפ"ר מאור, ואולי כתוב "מאור".

וכתב קדוש קדוש קדוש ה' צבאות מלא כל הארץ כבודו ותרגומו מליא כל ארעא מזיו יקריה. ורבינו מוכיח מזה דלמרות שכל העולם מלא כבודו, הרי עיקר כבודו נשאר למעלה ב"מקומו". ויש להבין דבריו גם בדרך אחרת: דהפסוק הועתק בטעות והיה כתוב הפסוק ד"קדוש, קדוש". וא"כ הוכחת רבינו תהיה מהתרגום דייקא שתרגם "כבודו" ל"זיו יקריה". כלומר לא עצם כבודו אלא רק זיו והארה בעלמא. ונראה שזהו הביאור בדבריו.

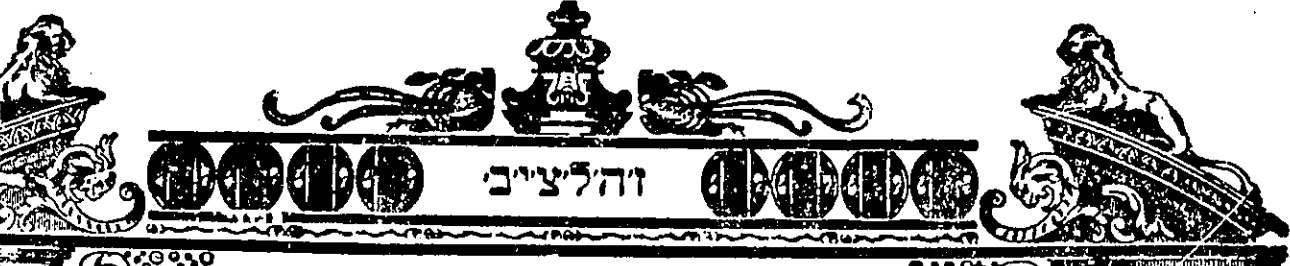
ועוד יש להוסיף, דהגירסא בדפ"ר הוא מזיו יקריה, ולא כאצלינו: זיו יקריה, ואולי הוכחתו הוא מהא דכתוב מזיו, והיינו מקצת הזיו ולא כוליה.

(176) מיד הוא שולט בכל השמן. וע' בדרך חיים ד, ב (ע' קסד) שהנר נחשב לפרט לעומת ה"אור" שנחשב כהכללה אחת מכל הפרטים. והדברים

לנר נחשבת האבוקה ככולה אש. ופשוט. (174) לאו נר הוא רק מדורה. לכו נראה דהמהר"ל מוכיח מכאן של"נר" בעינן צורה מסויימת ולא די בדבר המאיר. וע"כ גם נר שעוה אין לה ה"צורה" של נר. ברם להלן הוא כותב "אפילו דבר הדומה לאבוקה פסול, כשמילא הקערה פתילות, וכל שכן דבר זה שהוא אבוקה גמורה". וע"כ נראה דהשוואתו הוא בזה שבמדורה ממלא האש את כל חלל השמן ואינו נראה שיונק מפתילה מסויימת.

(175) וכמש"כ ברוך כבוד ה' ממקומו, ותרגומו מליא כל ארעא מזיו יקריה. כ"ה גם בדפוס ראשון. וכבר תמהו דאין זה תרגומו של ברוך כבוד ה' ממקומו. ונראה לשער דהשמטת הדומות היתה כאן. וכך היה כתוב: "וכמש"כ ברוך כבוד ה' ממקומו, ותרגומו בריך יקרא דה' מאתו בית שכינתיה,

זהלצי"ב

ספר

שו"ת מהרש"ג

חלק שני על אר"ח וי"ד וחלק א' על חו"מ ואבהע"ז

מכבוד אדמו"ר הרב הגאון הקדוש ברוך חו"פ המפורסם בחריפתו ועומק בינתו פאר הדור והדרו נזר ישראל ותפארתו רבים הלכו לאורו כקש"ת מרנא ורבנא **שמעון גרינפעלד** וצוקללה"ה

אב"ד ור"מ בעיר סעמיהאלי יע"א

בן אא"ז הרב הגאון הצדיק החריף עצום בקי בש"ס ופוסקים ראשונים ואחרונים נ"י עה"י פה"ח כקש"ת מרן

מוה"ר **יהודה גרינפעלד** וצוקללה"ה

אב"ד ור"מ בעיר הנ"ל

אשר השיב לשואליו אמרי אמת לערך חמישים שנה ואור תורתו זרח תחילה בעיר מונקאטש ולכסוף בעיר סעמיהאלי והרביץ תורה לאלפי תלמידים מופלגי תורה ויראי השם.

אספתי ולקטתי תשובות אלה עם טורח ויגיעה רבה וזכיתי בעזה"ת להוציאם לאור עולם ביחד עם קונטרס קול יהודא מא"ז הגאון מהר"י זצ"ל הנ"ל שנדפס בסוף הספר

יו"ל ע"י תלמידו ובן אחיו של מרן המחבר

מרדכי גרינפעלד

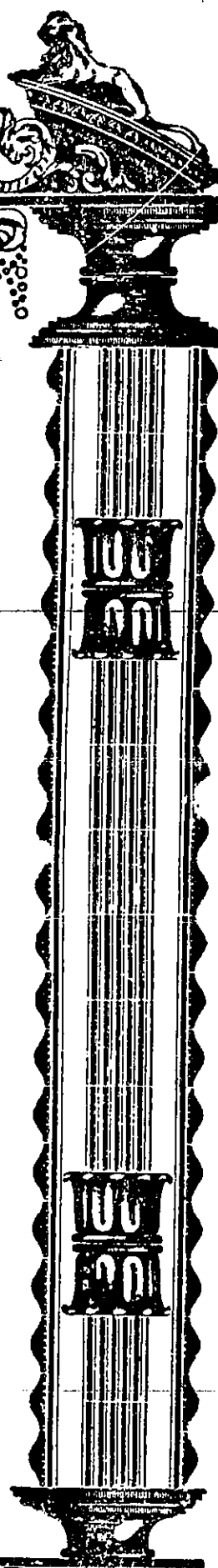
ראב"ד קהל יראים "קהל ישראל" ווינה יע"א

ועתה יצא לאור

מהדורא חדשה, מפתח מפורט יותר, מהתשובות וסדר הש"ס

עיה"ק **ירושלים** תובב"א

שנת תשמ"ג לפ"ק

כדברי לע"ש הנ"ל ומשום דמי"מ מסתבר יותר דבא"ס הדיו מוגבה
מע"ג הקלף גרע עוד יותר מכתב שע"ג אדוכתרי שנתקם ע"י
מעשה אורג או ריקום דבתס הוא מהוצר ממש ואפ"ה לא הוי
כתב כ"ש צ"ד :

אמנם מי"מ נראה דכ"ז רק לענין להכשיר בלא תיקון, אבל להכשיר
ע"י תיקון לכתוב במקומו מחדש ורק שחשש הוא משום
שלכ"ס. והרי גוף הדיו דניכר פרודתן להדי' דאינו מועיל תיקון
אף שקס"ה פסק בן עפ"י דברי הפרמ"ג באו"ה מי"מ לאו דבר
צדור הוא. וכמדומה לי שראיתי בסי' מקדש מעט על הדעת קדושים
שחולק ע"י ומכשיר לתקן אפ"י בלא ניכר פרודתן להדי' שכל
שהתינוק דלחול"ט ה"י מכיר מתחילה את האות אף שה"י פסול
מי"מ. שוב מועיל תיקון ואין צדק משום שלכ"ס ח"כ ה"י כיון
שהתינוק מכיר את האות ואפשר שאפילו לאחר שינטל אותו חלק
דיו התלוי בצויר ג"כ עדיין יכיר התינוק את האות לכן נראה
להקל דש"ד להסופר להעביר דיו חדש על אותו מקום הנראה מוגבה
כי צענין כתיבה שלכ"ס נראה להקל בספק כה"ג כמש"כ גם בספר
תשורה ש"י כמדומה לי שהוא צד"י ש"פ דכל ענין הפסול של
שלכ"ס כה"ג שלאחר הכתיבה נראה כל התיבות והאותיות כסדרן
הוא רק ספק מאחר שצ"ש הר"ן וכן בסה"ת נראה דענין כתיבה
שלכ"ס המצויר בספרי הוא רק בתולה התיבות או האותיות
בין השעיין וגם לאח"כ נראים שלכ"ס. אבל בא"ס ח"כ נראה כסדרן
לית לן צד. ונהי דלנו מהמ"י שלא כדבריהם מי"מ בספק כי ה"י
יש להקל [ויש' כמו ראי' לדבר דבכ"י יחי' ח"ש דס"ת שצלה
אין עושין ממנה מנוחה משום דאין מורידין לקדושה קלה וכתבו
החס"י כגון שה"י פ"י וה"י בתחילת הדף ורובה לכתוב למעלה פ'
שמע. וא"כ תפ"ל שפסול משום שלכ"ס. אבל אי נימא שצב"ה"ג

שהקורא קורא כסדר אין צד משום שלכ"ס ח"ש. עוד ראי' דהיתכן
שהש"ס דילן יהי' משמע פסול שלכ"ס שהוא נפ"מ גדולה ושכ"ח
עוצב אבל אי נימא שהפסול של שלכ"ס הוא רק בא"ס חולה התיבות
או אותיות בין השעיין ח"ש] ומכ"ש שיש להקל בשאלה השניה
שכתב מעכ"ת במקום שיש ספק שאפ"י אם ינטל חלק הדיו המוגבה
אפשר שלא יהי' הפסק גדול באמנ"ט האות ויהי' עדיין ניכר האות
לתדלחול"ט ולפימ"ש למעלה נראה דצב"ה"ג יש להקל לתקן האות
בדיו ואין לפסול כה"ג משום שלכ"ס. קולור הדבר לענין שיהי' כשר
כמו שהוא בלי תיקון נ"ל להחמיר בדברי הע"ש. אבל לענין לתקן
ע"י דיו נ"ל להקל זולת בא"ס רוב האות מוגבה אז גם בתיקון אין
להקל משום שלכ"ס כנלפע"ד :

והנה יש לחקור צדון שאלתו בדיו המוגבה קלת מעל הקלף
דאם מתרמי בן צדק משמות הקודש שאינן נמחקין אם
מסור המוגבה אם יש צדק משום מחיקת השם. והנה ראיתי צמ"ה
בסי' ש"מ סק"י שכתב לענין שבת דמוכח בגיטין כ' דחשיב כתב
וא"כ אסור למוחקו ע"י"ש והדברים תמוהים דהרי בגיטין הנ"ל
מוכח להיפך דלא חשיב כתב וכבר תמכ' בסי' מההש"ק עליו צדק
ספר תוספת שבת, ומההש"ק כתב ליישב דבריו דהתם בגיטין שאני
שלבך אין העצב משוחרר משום דהאותיות פורחות בצויר כמו
בכרי זה גיטין והגייר שלי ע"י"ש. ולא נח דעתי בדבריו דהרי
משמע וודאי דהצרייתא בגיטין מייירי אפילו בא"ס האדון נתן
להעבד גם הכיפה והאדוכתרי שהרי קתני רישא דיו"ט לחירות
בכתב שע"ג העצבל והפינקס והתם עכ"ה מייירי שהאדון נתן להעבד
גם העצבל והפינקס עם הכתב שעליו וע"י חני אח"כ בסיפא
דכתב שע"ג כיפה ואדוכתרי אינו יולא לחירות משמע וודאי
דומיא דרישא אפ"י צנתן להעבד גם הטיפה ואדוכתרי ואפ"ה אינו
יולא לחירות משום דלאו כתב הוא. ועכ"ה דאין הטעם משום
דהאותיות פורחות בצויר. גם מש"כ עוד צמחה"ק אח"כ בלשונו
דאפ"י צדק אותיות גמורות ע"ג בגד או עצבל ג"כ חשיב כתב.
לדעתי זה וודאי אינו מוכח דהתם מייירי שהוא עושה אותיות
במחש' ע"י רקימה או אריגה אבל מי שלוקח אותיות שנעשים מכבר
ומחצר אותם על איזה דבר כגון על בגד או מדבק אותם על נייר
אם אח"כ מסירים משם צב"ה"ג נ"ל דוודאי לית צ"י לא משום כותב
ולא משום מוחק כיון שאינו מקלקל שום אות רק מפריד את האותיות

זה מזה. אך בא"ס עכ"פ מקלקל את האות כמו צ"ד להדי' מוגבה.
אם יעול אותו הרי להמג"ה חשיב כותב ומוחק. ואף שכתבנו
למעלה דדבריו תמוהים, מי"מ יש צדק לומר דכמו דא"ס הנכתב
ע"י ח"ת אסור במחיקה כן גם צב"ה"ג שאינו דבוק ממש ג"כ אסור
למוחקו. ועל כ"י לא נשאלתי ע"ז וגם יש לי להשיב ענינים יותר
נחולים לא עיינתי צדק :

ידידו הרש' שלמו וס"ת.
סעמיהאלי ונ"י תרפ"ז לפ"ק.

שמעון גרינפעלד
סימן קז.

7 לכתוב הב' המופלג כה' אברהם פג"ל באקאר ג"י.

קבלתי מכתבו לשאל אם יולאין ידי חובת מלות הדלקת נר
חנוכה בנר האלעקטרי אשר נחחדש בימים האחרונים :
הנה באמת לא ה"י מהראוי להשיב צדק לצדור כי מה ענין לצדור
לשאל שאלה כזו השייכה לגדולים ולחכמים בחכמות הטבע
היודעים בטוב הענין של אור האלעקטרי מה הוא אבל לצדור אין
זה אלא רמות רוחא. ומי"מ חשיב לו הפעם ואומר שגם חני לא
אובל לומר צדק דבר צדור כי גם חכמי אינו צקי בטוב הענין של
אור האלעקטרי מה זה. והשיקול הדעת הראשון נוטה אללי לומר
דאין יולאין דלאו שלהצת הוא ואין יכולין להדליק צדק שום דבר.
ומה שמאיר מי יודע איזה כח הוא. והגע צעמ"ך הרי יש חכמים
עוצות המאירות בלילה כמו שפירש"י צ"י נח על פסוק להר תעשה
לחצה י"א שהוא אצן עוב וכו' הרי שיש אצן עוב המאיר בלילה
ובמקום אופל וחושך, היעלה על הדעת לומר דאם יסדר אדם בליל
שבת או בליל חנוכה חכמים עוצות המאירות יהי' יולא צד חובת
הדלקת נר שבת וחנוכה ה"י וודאי אינו מסתבר. ואפילו אי נימא
דכח המאיר של האלעקטרי הוא איזה כח אש מי"מ אינו אלא גחלת
וע"י איזה כח נעשה מן הדראטען אשר בתוך הזכוכית אש והאש
ההוא הוא מאיר. ופשוט אללי דאם יקח אדם מתכות או איזה
אצן גחלת ויצעור אותה עד שהתה דומה ותאיר את הבית, מי"מ
אינו יולא צד לא ידי חובת הדלקת נר שבת ולא הדלקת נר חנוכה,
דרק שמנים ופתילות אמרו חכמ"ל להדליק ולא חכמים ולא עמים
ומצויר במשנה וחכמים מתירים בכל השמנים וכו' שמנים דוקא.
וה"י דיו"אין צדק של חלב היינו משום דחלב ג"כ מין שמן הוא
רק שהוא קשה ולא כך וראוי להתיר אותו ולא תהי' כך, וכל הראוי
לכך כאילו הוא מהותך דמיו. וגם במקום שהאש שולט שם ממתת
החיות נעשה מהותך. וא"כ הוא באמת ג"כ מין שמן, אבל כל
דלאו מין שמן הוא וגם ליכא פתילה נ"ל דאינו יולא צד אפילו אם
ידליק עץ צבית אינו יולא בהעץ מלות הדלקת נר חנוכה כ"ש צמדליק
צרל כ"ש שגם מדליק אינו אלא הוא מין אש יסודי המאיר ואין
בו לא שמן ולא פתילה ולא שלהצת אלא צרל המאיר, הדבר מסתבר
דוודאי אין יולאין צד. ואם ה"י מקום להסתפק הוא רק צד שבת
דמי"מ עיקר הטעם כדי שיהי' שלום בית שלא ילך בחושך, ח"כ
אפשר דמי"מ הרי גם גבי נר העלעקטרי איכה שלום בית דאינו
הולך בחושך ומי"מ גם בצצת נ"ל דאם אין לו נרות פשוטים
הנהוגים רק נר העלעקטרי ידליק אותו אבל בלא צדקה. אבל גבי
נר חנוכה דאסור להשתמש לאורו ורק שאנו עושין זכר לנס והגם
ה"י בא"ס הטבעי הנהוג צבתי אדם צעמ"ך לא בא"ס היסודי לדעתי לא
תקנו חכמ"ל כלל להדליק רק אש הטבעי ולא לגרום שיאיר אש
היסודי, הדעת נוטה שלא זה בלבד שלא יברך עליו אלא ח"כ
להדליק אותו כלל. וצב"ה"כ נראה דאינו יולא צד כלל שהרי אנו
מצרכין להדליק נר וכו' וכן אומרים הנרות הללו אנו מדליקין וכו'
והאור העלעקטרי הזה לאו שם נר עלה. ובשאלתא אם היו מצרכין
להדליק אש של שבת או אש חנוכה ה"י מקום להסתפק. דאפשר
דגם זה קרוי אש [ובאמת נראה שגם שם אש ליכא על אור

10

מלינו דבר זה שיהי איסור צנועות אצן מצית הכנסת אלה
צמדרי ויכול להיות דשאר פוסקים אינם מודים בדבר ועכ"פ
לאורך תיקון כמו נ"ד דעתי נוטה להחיר וכמש"כ גם מעכ"פ :

3) ואשר שאל עוד בפירות הנקראים אמעריקאנער ניסלעך
אם מותר לפרך אותן בשבת מן השרצותין
שלהן דכיון שאין השרצותין נאכלין ראוי לכאף לאסור לפי המצוה
בסי' ש"ט צמ"א וצטו"י, ובאמת העולם נוהגין היתר בדבר :

ובלעני"ד ללמד זכות להחיר, דהנה מצוהר שם דאסור לפרך
בשבת אגוזים גדולים מקליפה הירוקה שלהם משום
דכיו דש כמו מצוהר מהשיבולת דמגלה המאכל ממה שהי מכוסה
בחוך המון וכל כה"ג הוי דש ומפרק תולדה דש הוא. והנה
הפרמ"ג צא"ח צחולת סי' ש"ב נהקשה מה צין הקליפה הקשה
שאלו שצדין אותה בשבת לזין הקליפה הירוקה בלא אידו ואידו
מגלה המאכל ממה שהי מכוסה. והפרמ"ג לא מלא מענה לקוי
זו וסוים צ"ע. וראיתי צ"ע החניף בסימן ש"ט סעף טי שכתב
ו"ל אבל מותר לשבור ולקלף וכי שאין איסור מפרק שיין אלא
בהקליפה העליונה עכ"ד. ולא נח דעתי גם בחילוק הזה. ועוד
שהרי אנו קולפין הצלילים מהקליפה הקשה שלהם בשבת אף שהיא
קליפה העליונה שלהם ולא אמרי דכיו מפרק תולדה דש שמגלה
המאכל מתוך קליפתו שהי מכוסה בה, וכן קולפין צלילים בשבת,
אבל העיקר י"ל דלא הוי מפרק ודש אלא מה שהיא המגנה שבעל
השדה עושה כן כמו שהיא המגנה צחצוהה שבעל השדה הוא דש
ומזויה החיטה מתוך השבולת והכונן זה הוא גמר מלאכה
הצוהה. ואם אחד עושה כן בשבת הוא חייב משום דש וכל
דוגמתו הוא תולדה דש כגון הכוסות את היין מתוך הענבים
והשמן מתוך הזיתים והחלב מתוך הדדים כל אלו הן תולדה
דישה וזהו הוא דאמרי דהמפרק הוא תולדה דש. אבל בדבר
שאינו עושה בעל השדה אלא כל אחד ואחד עושה דבר זה בציתו,
ומשום דדבר זה נמכר עם הקליפה ציחד ומשום שאריך שהקליפה
ישמור את האוכל שלא יעקף עד זמן האכילה צב"ג לא הוי דש
אלא דרך אכילה. והשתא מיושב היעצ קר הפרמ"ג דכיו דאנו
רוזין מנגב העולם למכור אגוזים גדולים וכן לחים קטנים ציחד
עם קליפתם וכן שולחין אותם, ומשום דהקליפה הוא שמירה של
המאכל לכן צב"ג הוי הקליפה עם המאכל כמו דבר אחד ממש,
והשוצר את הקליפה הקשה בשבת צין מלאכות ולחיים צין מבלוים
לית בה משום מפרק ואין צו איסור כלל, אבל השוצר הקליפה
הירוקה של האגוזים ולחיים כיון דאנו רואין שלקלף את הקליפה
הירוקה הוא דבר שאריך בעל השדה לעשות לכן מו שעושה כן
בשבת שפיר חייב משום דש. ומיושב ג"כ שפיר מה שהעולם
מקלפין צלילים בשבת וכן שומים וצלילים דכל אלו כיון שדרך דבר
זה לעשות צציות ואינו אריך בעל השדה לעשותו לאו בכלל דש
הוא. ולפי כ"ל נראה ודאי דלקלף קטניות מתוך השרצותין
שלהן וודאי יש בו משום דישה כיון שדרך בעל השדה לעשותו.
והטו"י בסי' ש"ט נוטה להחיר צא"ח הפרי שכתובה כבר נהקשה
כתובה מחיצותה צ"ע. ואין דעתי נוטה בהיתר זה שהרי גם
בדישת חטים א"ס החיטים נגמרו כל ארץ כבר אינם מחוצרים
בחוכם ואפי"ה הוי דש א"כ בה"ד בקטניות. אך כ"ז בקטניות
אבל צאלו אמעריקאנער ניסלעך כיון שאנו רואים שנמכרים צחנות
כשהם בחוך השרצותים א"כ דומה ממש לשצירת קליפה הקשה
מאגוזים ולחיים ולקליפת ביצה וצ"ל דאין צו משום מפרק [ומ"מ
אריך לדווש ולחוקור א"ס גם צמקום שגדלים שמה גם שמה נמכרים
כמו אצלנו מנחמים שרצותין אז נלפע"ד שאין כאן משום מפרק
וכמש"כ] :

ללמד זכות להחיר, דהנה מצוהר שם דאסור לפרך
בשבת אגוזים גדולים מקליפה הירוקה שלהם משום
דכיו דש כמו מצוהר מהשיבולת דמגלה המאכל ממה שהי מכוסה
בחוך המון וכל כה"ג הוי דש ומפרק תולדה דש הוא. והנה
הפרמ"ג צא"ח צחולת סי' ש"ב נהקשה מה צין הקליפה הקשה
שאלו שצדין אותה בשבת לזין הקליפה הירוקה בלא אידו ואידו
מגלה המאכל ממה שהי מכוסה. והפרמ"ג לא מלא מענה לקוי
זו וסוים צ"ע. וראיתי צ"ע החניף בסימן ש"ט סעף טי שכתב
ו"ל אבל מותר לשבור ולקלף וכי שאין איסור מפרק שיין אלא
בהקליפה העליונה עכ"ד. ולא נח דעתי גם בחילוק הזה. ועוד
שהרי אנו קולפין הצלילים מהקליפה הקשה שלהם בשבת אף שהיא
קליפה העליונה שלהם ולא אמרי דכיו מפרק תולדה דש שמגלה
המאכל מתוך קליפתו שהי מכוסה בה, וכן קולפין צלילים בשבת,
אבל העיקר י"ל דלא הוי מפרק ודש אלא מה שהיא המגנה שבעל
השדה עושה כן כמו שהיא המגנה צחצוהה שבעל השדה הוא דש
ומזויה החיטה מתוך השבולת והכונן זה הוא גמר מלאכה
הצוהה. ואם אחד עושה כן בשבת הוא חייב משום דש וכל
דוגמתו הוא תולדה דש כגון הכוסות את היין מתוך הענבים
והשמן מתוך הזיתים והחלב מתוך הדדים כל אלו הן תולדה
דישה וזהו הוא דאמרי דהמפרק הוא תולדה דש. אבל בדבר
שאינו עושה בעל השדה אלא כל אחד ואחד עושה דבר זה בציתו,
ומשום דדבר זה נמכר עם הקליפה ציחד ומשום שאריך שהקליפה
ישמור את האוכל שלא יעקף עד זמן האכילה צב"ג לא הוי דש
אלא דרך אכילה. והשתא מיושב היעצ קר הפרמ"ג דכיו דאנו
רוזין מנגב העולם למכור אגוזים גדולים וכן לחים קטנים ציחד
עם קליפתם וכן שולחין אותם, ומשום דהקליפה הוא שמירה של
המאכל לכן צב"ג הוי הקליפה עם המאכל כמו דבר אחד ממש,
והשוצר את הקליפה הקשה בשבת צין מלאכות ולחיים צין מבלוים
לית בה משום מפרק ואין צו איסור כלל, אבל השוצר הקליפה
הירוקה של האגוזים ולחיים כיון דאנו רואין שלקלף את הקליפה
הירוקה הוא דבר שאריך בעל השדה לעשות לכן מו שעושה כן
בשבת שפיר חייב משום דש. ומיושב ג"כ שפיר מה שהעולם
מקלפין צלילים בשבת וכן שומים וצלילים דכל אלו כיון שדרך דבר
זה לעשות צציות ואינו אריך בעל השדה לעשותו לאו בכלל דש
הוא. ולפי כ"ל נראה ודאי דלקלף קטניות מתוך השרצותין
שלהן וודאי יש בו משום דישה כיון שדרך בעל השדה לעשותו.
והטו"י בסי' ש"ט נוטה להחיר צא"ח הפרי שכתובה כבר נהקשה
כתובה מחיצותה צ"ע. ואין דעתי נוטה בהיתר זה שהרי גם
בדישת חטים א"ס החיטים נגמרו כל ארץ כבר אינם מחוצרים
בחוכם ואפי"ה הוי דש א"כ בה"ד בקטניות. אך כ"ז בקטניות
אבל צאלו אמעריקאנער ניסלעך כיון שאנו רואים שנמכרים צחנות
כשהם בחוך השרצותים א"כ דומה ממש לשצירת קליפה הקשה
מאגוזים ולחיים ולקליפת ביצה וצ"ל דאין צו משום מפרק [ומ"מ
אריך לדווש ולחוקור א"ס גם צמקום שגדלים שמה גם שמה נמכרים
כמו אצלנו מנחמים שרצותין אז נלפע"ד שאין כאן משום מפרק
וכמש"כ] :

ובכני צב"ד וידו דו"ש ושי"ת.

העלעקטרין והוי כמו-אש של עמים או של אצנים וצדל, אבל כיון
שאנו מצרכין להדליק נר וכי פשיטא דלאו שם נר עלה זפתילה של
צדל לא שם פחילה עלה ואין כאן לא פחילה ולא שמן. וכבר
כתבתי דמי"מ בשבת ידליק צדל בצרכה כדי שלא ישב צדושך. וכן
בחנוכה א"ס יראה להדליק לזכר בעלמא מה יזיק לו. אבל א"ס אח"כ
זדמן לו שמן ופחילה מוויב להדליק פעם שנית בצרכה. הנה
כתבתי לו הפעם חו"ד לפי שקול דעתי צדל עיון. אבל מכאן ולהבא
אל ימלא לבו לשאלו שאלות כאלו אשר אינם שייכים לו וידעתי
שעוד לא מילא כרוס צש"ס ופוסקים וישנם הלכות רבות שאין לו
ידיע בהם, ואין מלאו לבו לכתוב ולברר שאלות כאלו שאריך
הכותב להיות צקי צש"ס ופוסקים ואת אשר אוהב אוכיח להעמידו
על האמת :

הדורש שלומו.
סעמיהאלי וי"ו תרפ"ז לפ"ק.

שמעון גרינפעלד

סימן קח.

לכבוד ידידי הרה"ג וכו' כש"ת מו"ה יעקב צבי שליט"א
אב"ד דק"ק סאבאסלא יע"א.

אחדשה"ט קבלתי מכתבו לשאלו חו"ד צש"י דברים, ה) בדבר
קבלה אחת קטנה ועניה שרואה לעשות אור
האלעקטרי צב"כני"ס שלהם ולכן היא רואה לקרר מעט מקום
שלפני אה"ק כדי לעשות שמה צ"י מקומות של מזרח ולמזרח
ולקנות דמיה"ס מה שצריכים לאורך אור האלעקטרי. ושאל אי ש"ד
כי צטו"י בסי' קנ"א אורח לעשות שטענדער משום נוחץ וא"כ
אפשר דבה"ד זה אסור משום נוחץ, אך בא"ר חולק על ה"מ"ו
ומתיר וצפרמ"ג נראה שנוטה להסכים להטו"י לאסור וא"כ איך
נתפוס דצין שלנו. עכח"ד שאלתו :

ודעתי נוטה להחיר. ומשום דעיינתי בהפרמ"ג וראיתי כי עיקר
טעמו שנגמנס לאסור הוא משום דאף דמדברי הרמב"ם
בה' בית הכזרים מצוהר דרק דרך השחתה אסור, מ"מ קשיא לי
דכיון דנחילה צמקדש ומחיקה צש"ס מחד קרא נפקי מלא תעשון
כן לי אלקיכם, א"כ הרי צמחיקה השם אסור אפילו לאורך תיקון
כמו שמצינו מדברי הש"ך ביו"ד סי' רע"ו. א"כ בה"ד צנוח"ה
גבי מצוה אור צמקדש אפילו לאורך תיקון הוי מבראחי לאסור עכ"ד
אבל לדעתי לק"מ דחילוק גדול ציניכם עפ"י מה שכבר כתבתי
צמק"ה דגבי מחיקה השם אין כאן איסור גמור רק צמוחק את
השם צאופן שלאחר המחיקה אין כאן שם כלל [עיון שו"ת
מהרש"ג ח"א חו"ד סי' כ"ח ומ"ח] ואף דאפילו צמוחק את
אחת מהשם הוא חייב, מ"מ צדך משל א"ס יש כאן שם הויב
כתוב-והוא מוחק את אחת כגון שמוחק את הווד, שוב נהבעל
כל השם שהרי כבר אינו יוכר כלל לשם, משא"כ בעושה גומה
קטנה צכותלי ציב"כני"ס הרי גם לאחר עשיית הגומה אכתי
ציב"כני"ס הוא ולא נהבעל ע"י הגומה מלהיות ציב"כני"ס ועדיין
מתפללים בה ככתחילה צב"ג אפי"ה צש"ס ענמו לית צ"י איסור
גמור כגון א"ס מחק מלאות של השם מעט ועשה אותה דק
מכשה"י לדעתי אין צו איסור ואין זה דומה לח"ש בכל האסורים
דאסור מה"ס כמש"כ כבר צמק"ה דלא כמש"כ בסי' קכ"ס אלא
כהפרמ"ג צו"ח הוי לי"ב. וכיון שאפילו צקדושה גמורה צב"ג
שגם לאחר הנחילה נשאר כשחוחה וצמעמדה הראשונה ליכא
איסור דחוריותה ואפשר אפילו איסור דרצנן אין צו אלא קצת
בעין אכחתי-מורה, א"כ בית הכנסת דנראה דאפילו נחילה

הר

הלכות חנוכה

צבי

קעה

מעשה סגירת הדלת אח"כ מוכיח על תחילת הדלקתו שהיא על מנת שלא יכבה ומשוי לה להדלקת באופן שיהא קיימת.

ב

76 ובדין זה של השו"ע שצריך להיות שיעור בשעת ההדלקה אמרתי גם לענין לצאת ידי חובת הדלקת גר חנוכה בנרות של חשמל, דבשעת הדלקתו אי לאו דהו מדליקין שם בתחנת הכח לא היה דולק וגמצא דמצדו לא היה דולק. ובמקום אחר כתבתי בענין הדלקת גר של שבת בחשמל אם לחומרא יש לחוש דהוי גרמא ואם בקיום מצות עשה מעכב שחאה עשייתה בגדר של פעולה בידיים דוקא, או נאמר דלגבי מצות עשה די לו גם בגרם עשייה, ובלבד שיהא הוא המסבב לעשיית המצוה אמרינן דהיינו עשייה דידיה.

והנה לענין הדלקת גר של שבת הוכחתי מדברי המג"א (סימן רסג ס"ק יא) שאין המצוה שידליק בידיים אלא שישתדל שיהא גר דלוק בבית, שמביא שם בשם מהר"ם שאם האשה אחרה להדליק הנרות עד אחר שקיעת החמה תאמר לנברי להדליק והיא תברך, ובחידושי רעק"א שם הקשה הא אין שליחות לעכו"ם וא"כ היא אינה מדלקת והאיך תברך על זה, ולפי האמור שיעקר המצוה היא השתדלות שיהא אור מאיר בבית וזהו קיום מצוה שפיר מברכת על הדלקת הגוי.

וכן יורה לשון הרמב"ם ה' שבת (ה, ב) שכתב אחד האנשים ואחד הגשים חייבים להיות בבתיהם, גר דלוק בשבת. משמע דאין מעשה ההדלקה עיקר המצוה. ומצאתי כן בשו"ע הרב (סימן רסג קו"א ס"ק ג) שכתב: „שאינן ההדלקה (בגר של שבת) גמר המצוה אלא ההנאה לאורה כמבואר במרדכי בהגה' וכו' ואף שהנכרי הדליק יכול לברך ולהדליק. והכוונה שיהא גר דלוק וכו'". וא"כ גם על הדלקת גר של שבת של חשמל י"ל דאפילו את"ל דהוי גרמא מ"מ לא גרע מהדלקת הגוי שיש בה קיום מצוה וגם יכול לברך משום דעיקר המצוה היא הנאת האור וחשיב כאילו לא נגמרה עדיין המצוה ויכול לברך על הנאת האור כמו שמברכים אחרי לולב בשביל שירי מצוה של הנענועין. **אולם** כל זה לא שייך לענין גר חנוכה שפסק המחבר בשו"ע (סימן תרעה סעיף ג) שאם הדליקה חרש שוטה וקטן לא עשה כלום, ויעויין במג"א (סימן תרעה ס"ק ד) דסומא מדליק בסיוע של אחר, ולמ"ל סיוע, אלא ודאי לכתחילה עדיף בעצמו ולא ע"י גרם, וגם לענין הדלקת גר של שבת, למעשה עדיין יש לדון אם לכתחילה יש לברך על מאור זה דבוודאי לכתחילה יש לברך על התחלת עשיית המצוה ועצם ההדלקה היא גם חלק מהמצוה ויש מצוה בעשייתה.

ורוב מצאתי בספר פתחי שערים (שבת דף כא) שנסתפק בזה ורוצה לחלק בין שבת לגר חנוכה דלשבת לא בעי שמן ופתילה, דהרי מבואר בתענית כה דא"ל לברתא דלא תצטער כי מי שאמר לשמן וידליק יאמר לחומץ וידליק ויוצא בזה לגר של שבת, מבואר דלא צריך שמן ורק מה שדולק כשר, וה"ה בזוכיית [חשמל], וכש"כ הוא, דחומץ הלא אין בטבע להדליק כלל, עכ"ל. ולי צ"ע בזה, דלכאורה יש לחלק טובא, דסוף סוף הלא הגם נעשה שזה דולק ולמה יגרע משמן ממש, ויש לעיין

אם יצאה ידי הברכה דהרי בשעת הברכה היה מים והיה דומה לבירך על הפרי וגפלה מידו דמחוייב לברך שנית, ואולי נעשה הגם בשעת הברכה.

והרה"ג רבי אברהם ישראל משה סלמון מחארקוב הגיד לי ששמע מאיש שהגאון רבי יוסף ראזין נשאל על מאור החשמל עם מברכין עליו על הדלקת גר של שבת ואי מברכין עליו בורא מאורי האש במוצאי ש"ק, והורה דשרי לברך עליו במוצאי ש"ק, דהא אש הוא, אבל לא בעש"ק דהברכה היא להדליק גר וזה לא חשיב מדליק.

ובתשובות בית יצחק (יו"ד סי' קכ) כ' שאין יוצאין י"ח גר חנוכה בעלעקטריק, ונראה דיש להוסיף על דבריו, דכאן אין אור של שמן דולק אלא מתכות שמתחמם ע"י כח אלעקטרי והמתכות כשהוא בתוך כלי זכוכית חתום מאיר לעינינו, אבל באמת אין כאן שמן וגם אש לוהטת אין כאן, רק שהוא נראה לעינינו כמאיר ונראה כמו אבן טובה שמאירה בחושך שאין בזה דמיון לגר דולק, ולכן אין סברא לצאת על ידו במקום שצריך להדליק גר וכאן אין דולק אור מאיר אלא מתכות המאיר כשהוא מחומם הרבה.

ומה"ט נראה לי דאין לברך „בורא מאורי האש" על גר חשמלי שאין זה אש המאיר אלא מתכות מחומם.

סימן קטו

כבתה אין זקוק לה

גר חנוכה שכבתה, דקיי"ל כבתה קודם שעבר זמנה אין זקוק לה, — במדליק גר חנוכה בע"ש וכבתה בעוד יום אם ג"כ אינו זקוק לה, ואף שמפורש בשו"ע דה"ה בע"ש אינו זקוק לה אף שהוא לפני קבלת שבת, הרי הט"ז משיג על דין זה ואומר דיש חלוק בדבר דדוקא בימי החול שמדליק בומנה של קיום המצוה תיכף שמדליק קיים מצותו, ובוה מסביר ומבאר לשון המחבר שאומר, „הדלקה עושה מצוה, לפיכך אם כבתה קודם שעבר זמנה אין זקוק לה". — דקשה מה המשך זה בזה ואומר דטעמא קאמר דמכיון דהדלקה עושה מצוה הרי קיים המצוה, ע"כ אם כבתה אין זקוק לה, וא"כ בע"ש שמדליק מבעוד יום ועדיין הוא קודם קבלת שבת י"ל דזקוק לה לחזור ולהדליקה שנית, וכן מביא בשם מהרש"ל דזקוק להדליק שנית בע"ש, אלא דמסיק שידליק בלי ברכה שהרי כבר ברך בהיתר. ומעין זה ראיתי בתשובות ישועות יעקב מביא בשם ה"ה בפורד בנו מתוך שלשים שיחול הפדיון אחר שלשים, שיכול לברך על הפדיון כמו בגר חנוכה דמברכין בע"ש קודם הלילה והיא דולקת בלילה אף דבשעת הדלקה לא קא עביד מצוה מ"מ מברך משום שהמצוה נגמרת אח"כ שייך לברך עליה.

והנה מבואר מדברי ה"ה דבהדלקת גר חנוכה אינו עושה עדיין המצוה ומדמה לה לפודה בנו בתוך ל' שיחול הפדיון אחר ל', ובפריון הבן קודם ל' עדיין לא חל עצם קיום המצוה, וא"כ מסתבר מאד דאם כבתה מבעוד יום זקוק לה כדי

אבן באמת טעמא בעי מה מעליותא והידור יש בזה. ונראה לומר דהנה בהלכות יו"ט (סימן תקי"ד סעיף ה') כתוב גר של בטלה, דהיינו שאינו צריך לו, אסור להדליקו. אבל של בית הכנסת לא חשיב של בטלה ומותר להדליקו אפי' בי"ט שני אחר מנחה, ואין בזה משום מכין לחול, שהרי בהדלקתו יש מצוה לאותה שעה, עכ"ל. וכתב שם המ"ב (בס"ק ל"א), וז"ל: אבל של בהכ"נ לא חשיב וכו', ולא מיבעיא בלילה שהרי יש כאן צורך מצות היום שאם אין נרות דולקים לא יתאספו שם העם להתפלל, אלא אפילו ביום נמי מותר שהוא כבוד המקום כמו שנאמר כבוד ה' באורים, עכ"ל.

שלא בכוונה למצוה - מהני, כיון שע"י אור זה לא יכשלו בחפצים בקומם בלילה - וזה עיקר המצוה. אלא דא עקא שאין מברכים על אור החשמל שהוא העיקר, ומברכים על הנרות שאינם דולקים יותר מכמה שעות, ואינם מקיימים המצוה כהלכתה. ובפרט יש לעורר ממה שכבר ראיתי בבתיים אחרים שהחשמל כבה לאחר שעה מסויימת וכל הבית חושך ולא אור, והפסוק צווח ואומר ולכל בני ישראל היה אור במושבותם, וכשקם בלילה הרי הוא נכשל בחפצים ובטל השלום וכו', ולא מקיימים את עיקר תקנת נרות שבת.

ואף שבבאור הלכה (שם בד"ה שהרי) נסתפק אם אין אנשים ביום בבית הכנסת אם יש בזה משום כבוד, מ"מ נראה מפשטות ההלכה דגם ביום יש בזה משום כבוד, ולפ"י אפשר דגם בשבת כשהנרות דולקים ביום יש בזה כבוד השבת, ועכ"פ אם יש אנשים בבית הוי כבוד שבת כמו בבית הכנסת לכו"ע. ואע"ג שאסור להדליק גר לצורך זה משום דהוי גר של בטלה שאינו צורך כל כך ואסור.

ועוד נראה דאף בסוף היום כשמתחיל להחשיך ועדיין יום, יש תועלת בנר שלא לישב בחשיכה, (ובפרט לשיטת ר"ת).

סימן ק"ט

האשה קודמת לאיש בנר שבת

שו"ע או"ח סי' רס"ג סעיף ג'.

כתב המחבר וז"ל: הנשים מוזהרות בו (בנר שבת) יותר, מפני שמצויות בבית ועוסקות בצרכי הבית, עכ"ל.

בתורה לשמה (סימן ע"ח) נשאל באשה שמדליקה בחדר האוכל ומברכת, האם יכול גם הבעל להדליק בחדר השינה ולברך.

והשיב, גר שבת הוא חיוב מוטל על האיש ועל האשה ששניהם חייבים בו אלא שיש לאשה דין קדימה על האיש שהיא תדליקנו בידה מפני שמצויה בבית ועוסקת בצרכי הבית וכו'. ומאחר שגם האיש חייב, נהי דאם מדליקין במקום אחד דוקא יש לאשה דין קדימה על בעלה בהדלקה שהיא תדליק ותברך, מ"מ אם צריכין להדליק בשני חדרים כגו' בשאלה שכבר היא מקיימת המצוה בחדר אחד, הא ודאי שהאיש חייב להדליק בחדר הב' ולברך על המצוה. ולא מבעיא בליל שבת שהאשה מוכרחת לברך תיכף אחר ההדלקה של נרות שהדליקה בחדר האכילה וא"א לה להדליק עוד בחדר הב' היא בעצמה מאחר שבירכה וקבלה שבת, אלא אפילו ביו"ט שהיא מברכת קודם ההדלקה ויכולה לברך בחדר אכילה ולכוין גם על חדר השינה שתדליקם בזה אחר זה, עכ"ז אינה יכולה לעכב על בעלה שרוצה להדליק הוא בעצמו בחדר השינה, מאחר כי היא כבר קיימה מצות ההדלקה והברכה בחדר האכילה ומה לה עוד יותר וכו', עכ"ל. ועוד האריך בזה שם.

הנה מה שכתב ולא מבעיא וכו', אינו מובן וכי אשה אינה מצווה להדליק בכל החדרים, וא"כ אחר שתדליק בכלם תברך (לפי שיטתו שפוסק כהרמ"א שמדליקה ואח"כ מברכת). וראיה לזה, דהרי גם כשמדליקה בחדר אחד אינה מברכת עוד שתדליק כל הנרות שרוצה להדליק, וא"כ בשאר החדרים ג"כ הוא הדין והוא הטעם.

סימן ק"ח

חיוב הדלקת נרות לבחור

שו"ע או"ח סימן רס"ג סעיף ב'.

כתב המחבר וז"ל: אחד האנשים ואחד הנשים חייבים להיות בבתיהם גר דלוק בשבת.

שאלה: בחור בישיבה או בפנימיה האם חייב להדליק נרות בשבת.

תשובה: ודאי שחייב להדליק ובברכה בחדר הפנימיה שלו או בפרוודור, כדי שיוכל לראות ולא להכשל בשום דבר.

ומה שיש מדקדקים להדליק נרות ולהשתמש לאורם מיד או לאחר קצת זמן כדי שלא תהא ברכתם לבטלה, הם טועים בדין. דהנה מצות הדלקה היא כדי שיוכל להשתמש לאור הנר כל הזמן שצריך לו, ואין זה כהדלקת גר הנוכה שקבעו לה זמן - וכבתה אין זקוק לה, אלא בנר שבת הוא חייב שיהיה דולק כל זמן שאפשר שיצטרך לו בלילה, והוא פשוט - והעולם לא נוהרים בזה.

וברוך השם שיש היום את אור החשמל בבית, ואלה שמשאירים אותו כל הלילה אפי' שעושים זאת

הרב"ק ח' יצחק יצקאבי ט"א
חלק ב

14

דהפירה אפי' שלא לצורך השבת התי
 סתישב מה שלא כללן ביחד הדר י"ל
 דאפי' כשהי' פנאי להפר קה"ש וכדומעמט
 בלשון השו"ע, וע' בפ"י הרא"ש דע"ו
 בשם הר"א במיץ ומ"ש הל"ם יאילי
 יר"פ עפ"ז ס"ש הכ"מ פ"כ מחו"מ
 דכוונתו דבחמץ ידוע צריך להוציא
 בשפתיו ולגלות דעתו כו' (זה קצת
 ממ"ש בסיומא דמסכת שבת של הברה
 ש"ס במאריאטפאל שנת תרס"ב).

לה) ע"ד שאלת מע"כ בענין
 מ"ש המ"א ר"ס תרפ"ו בשם הב"ח
 דבחנוכה אסור להתענות לפניו ע' הה"ד
 סקמ"ו דכשמתענין בעשיית שיקרע
 גז"ר א"צ להשלים ועמ"ש המ"א בתקס"ב
 סק"ה וא"כ י"ל דמ"ש הרא"ש פ"ב
 דתענית אות כ"ד גבי תענית י"ג אדר
 שהוא יום שלפני פורים, היינו סמעם
 דתענית אסתר לזכרון מה שעבדו על
 גפשמ קידם שהיה הנס, נמשך התענית
 בתחלה ליל י"ד ועמ"ש המ"א סתריצ"ב
 סק"ג וממילא יש ג"כ חשש שיבאו
 למטות ולהתענות גם ביום י"ד ומש"ה
 הוצרך הרא"ש לומר המעם דדברי
 קבלה כו' משא"כ היכא דאפשר שלא
 להמשיך התענית בתחלת הלילה, ולא
 מיבעי לפמ"ש הרא"ש פ"ק דמגילה
 אות ח' רק דאפי' לפמ"ש הרא"ש
 בתענית י"ל כן, ומ"ש בלשון המפרש
 תענית דמ"ו ד"ה ולאחריו מותר היינו
 לענין דלא למספר משא"כ לענין דלא
 להתענות, ובלשון התה"ד משמע דה"ה
 ת"צ כל שמתענין כדי לקרוע גז"ר,
 ועמ"ש יתיישב קושיית הק"י עמ"ש
 הרא"ש בתענית, דתינח פרזין מוקפין
 מאי איכא למיטר דהיכי מתענין ביום
 שלפני י"ד, הכתוב במג"ה, ועמ"ש י"ל
 דמוקפין שאין קורין המגילה בליל י"ד
 אפשר שלא ימשוך התענות בליל י"ד
 עו"ל דגם למוקפין ליכא חשש שיבאו
 להתענות בי"ד רכיון דלפרוזין הוי
 מר"ק ידוע לכל שהוא יו"ט ובלא"ה
 מושב מצה מעם השג"ה של הרא"ש

דשאני י"ג באדר דהוי זמן קהלה כר.
 (157) וע"ד שאלת מע"כ אם מותר
 לתקן שיהא הדלקת הנרות שעל העמוד
 כביהכ"נ וביהמ"ד ע"י אור עלעקטרי
 והביא מע"כ מה שביארתי בספרי
 אמ"ש ספ"ה דאין בהדלקת נרות כבוד
 ביהכ"נ אלא כשיש צורך בהוספת
 אורה, הנה יש ג"כ עדיפות באור
 עלעקטרי לענין כיבוי הנרות בשבת
 ע"י גי' שכיכוב הגלגל והכפתור קיל
 טפי מכיבוי אש דעלמא וכמ"ש בספרי
 האחרונים (הגם שחם על האור שלא
 ילך לאיבוד), ובכל זאת כיון דקאמר
 בשבת ד' ל"ב בענין מצות הדלקת
 הנר בשבת דנשמה שנתתי בכם קרויה
 נר ממילא יש צורך בנר שיש בה
 פתילה הדולקת ע"י השמן דוגמת מ"ש
 כי נר מצוה ותורה אור וע' מר"ק דכ"ה
 ושבת דק"ה ודקנ"ג וקיום המצות הן
 ע"י אברי הגוף, וכיון דקיי"ל שאם
 היה הנר דלוק מבעור היום גדול יכבנו
 ויחזור וידלקנו לצורך שבת וע' ר"ס
 רס"ג דכנגד זכור ונגד שמור, יש
 עדיפות בנר שיש בו פתילה וכן בנר
 יאהרצויט ועמ"ש בספרי דב"א סס"ג
 לענין הדלקת נר חנוכה דכיון שאין
 שום פתילה ודבר נוש לא הוי דומיא
 דשמן, וע' שבת דכ"א עה"כ להעלות
 נר תמיד שתהא שלהבת עולה מאיליה
 ולא ע"י ד"א ובירוש' פ"ה דסוכה
 שאין לך עושה שלהבת אלא פשתן
 כלכד ומשמע מזה דלא חשיב עולה
 ע"י ד"א לפי שהפתילה והשמן הן
 דבר אחד ועצם המצוה ולא כמכשירי
 מצוה ועמ"ש הח"ס או"ח סמ"ג דהנאה
 הש"הבת אסור מדרבנן ודכשמחוברת
 בפתילה האביב, מה"ה וע' מגילה
 דו"ד שהיתה עושה פתולות למקדש,
 יעב"פ לענין כ' נרות של שבת יש
 עדיפות בנר שיש פתילה וכמ"ש בלשון
 השו"ע שיש מכוונים לעשות כ' פתילות
 (ובהזכרה כליל שמירה מהטיות הנר
 וכדומה). רק, שיהא באופן שלא יוכל

200 277 הא"כ - הי"ל ל' אילינו קלא צקן צני"ל

לצמוח מזה חשש נזק ובפרט חשש סכנת דליקה אפי' בדרך רחוק וכמ"ש בספרי דב"א סס"ג דמצד שהתירה דרכיה דרכי נועם יש להודרה ביותר שלא יוכל לצמוח מזה היוק גם היכא דבהדלקה שאינה של מצוה אין נוהרין בזה וכמבואר מלשון הרמב"ם פ"ה משבת וממ"ש הרא"ש פ' ע"פ דבמיבול שני שהוא של מצוה הזהירו יותר שלא יהא בו חשש סכנה (ממ"ש יום א' י"ט שבט תרע"ז להרב הנכבד רב פעלים מ' יחיאל הלוי קעסטענבערג ג"י החב"ק ראדים) L

(ל) הש"כ יו"ד ששנ"ב כתב רהא דאין קוברין המת בתכריכין יקרים היינו משום תקון העולם שהעניים אינם יכולין לכתות כן וגם משום נסות הרוח והשחתה ועמ"ש החב"א במצבת משה דאין נוהגין כמ"ש הרוקח לטרופ בצים בין משום שהיין ביוקר, וכמ"כ מ"ש בשבת דקנ"א דסכין אותו וכמ"ש ביבמות דע"ד וברמב"ם ומור שסכין אותו במיני בשמים ובלשון השי"ע שמדיחין במיני בשמים וע' שבת דק"ג תד"ה אלא שהביאי אסא למת וכמ"ש בנדה ד' ל"ז אין נוהגין בכ"ז מצד היוקר וכדי שלא לחלק בין עשיר לעני וכמ"ש במו"ק ד' כ"ז שהתקינו שיהו הכל מוציאין בכליכה מפני כבודן של עניים, וגם כדי להראות כי האדם יקח אתו רק קניניו הרוחניים וכמ"ש ערום ישוב ללכת כשבא—האדם אשר נתן לו עשר ונכסים והשליטו לאכול ממנו ולשאת את חלקו היינו כששולט בהוני ורכושו לעשות בהם צדקה וחסד.— ומה שלא הטילו על הצבור לקבור העניים בתכריכין חשובים היינו מפני שזה הוא עוד כיוון גדול יותר להמיר א"ע על הצבור וכמ"ש בסנהדרין דמ"ה (וע' ב"ב דק"ב וגם יהא מוסף בבזיון עד שיקבצו נדבות וגם יגולו בזה העניים החיים שעי"ז שיוציאו לצורך המתים ימעטו ליתן לצורך החיים

ועמ"ש הש"כ ר"ס ש"ס דלעולם מצות החיים קורמת למצות המתים (ושאני מת מצוה שאין לו קוברין כלל) ועב"פ לא ניחא זה להמתים, וגם ע' גיטין דמ"ה אי משום דחקא דציבורא הוי תיקון העולם, ודוקא כשגם יד העניים משנת לזה ואירע דרך מקרה רחוק מת שלא היה לו צרכי קבורה גבו צדקה בעבורו ולא שיארע זה בעתים קרובות וע' סשנ"ו ומ"ש עה"כ ולא נתתי ממנו למה, (ואולי מש"ה לא נכלל זה בכלל ט"ש ולא עברתי על מצותיך וגו' דהיינו שלא הפריש מן החדש כו' ומכלל בזה כל מה שאסור מצד הדיוק, דיל"פ דקאמר שמצד מה שקיים מצות ד' בשמחה לא בא לדי כך שיאלץ ליתן לצורך ארון ותכריכין ורק פור נתן ללוים ות"ה למען יחזיקו בתורת ד') ומש"ה קאמר הש"ס דהאידינא גהוג עלמא אפי' בצדקא בר זוזא היינו קנבום הנקנה בזוז ובלשון הרמב"ם ונהנו חכמים בסודר שזה זוז שלא לבייש את מי שאין לו, וממילא סכואר דכשהקנבום וצמר גפן הוא ביוקר ושהוא דבר קשה לעניינא גם המתים עשירים נקברים בתכריכים היותר פחותים ושעלין בזול שגם לעניים אין זה הוצאה מרובה, וכמ"ש שמצד שהיתה הוצאת המת קשה לקרוביו כו' נהג ר"ג קלות ראש בעצמו ומשום דבימינו הוי כלי פשתן ממין שאינו חשוב הרבה, בזול ומצוי הרבה, ובברכות ד"ח משמע שהיה ענין כיוון מה שהיתה קבורה במחצלת של קניב, ובלשון הרמב"ם תכריכין תפורין בחיט של פשתן לבנים משא"כ בלשון הסוד שכתב תפורין של פשתן לבנים וע' שבת רקי"ד שאמר אל תקברוני לא כללים לבנים כו' ומ"ש בירוש' פ"ט דכלאים אלכשוני חורון הפיתין הא איהו קאמר שם, ומה אנא בהית בעובדאי"ז ולא שייך זה באינש דעלמא שאינו ת"ה ובפרט בזה"ה וע"ש

(סימן ב) שהדבר תלוי בפירושי הפני משה והקרבת העדה. ומנהג העולם שלא לייחד זוג נעלים לשבת, אלא רק מקפידים לצחצחן וליפותן לכבוד שבת. ע"ש. וב"כ בשו"ת בית דוד ליימר (סימן מ'), שהדבר מפורש בירושלמי שאין צריך להיות נעלים מיוחדות לשבת. (וציין שם לכמה מקומות אם המנעל בכלל מלבוש, וכבר הובאו באחרונים הנ"ל). והניף ידו שנית (בסימן קט). ע"ש. ועיין עוד בשו"ת ציץ אליעזר חלק ז' (סימן ב' עמוד כז) מה שכתב בזה. ואכמ"ל יותר.

בסיכום : אין צורך ליחד נעלים לשבת, ורק ראוי למשחן ולצחצחן יפה לכבוד שבת. והמתחסד ליחד נעלים מיוחדות לשבת תבוא עליו ברכה.

סימן כד

76 **שאלה :** האם יוצאים ידי חובת הדלקת הנרות של שבת במאור החשמל, או צריך להדליק נרות שבת בשמן או בשעוה דוקא ?

תשובה : הגאון רבי יצחק שמלקים בשו"ת בית יצחק (חלק יורה דעה סימן קכ) פסק, שיוצאים ידי חובת הדלקת נרות שבת במאור החשמל, ומברכים עליו אשר קדשנו במצותיו וצונו להדליק נר של שבת, שכל מאור המחובר לפתילת שמן או שעוה נקרא נר, ואף כאן שהמאור נתלה בחומי החשמל נקרא נר, וראוי לברכה, ומכל שכן שיוצאים ידי חובת הדלקת הנרות בגאז שיש לו עיקר. ע"כ. וכן הסכים הגאון מברודי בשו"ת מחזה אברהם (סימן מא). ע"ש. אולם הגאון רבי מרדכי וינגלר בשו"ת לבושי מרדכי תליתאה (חלק אורח חיים סימן נט) פסק, שאין יוצאים ידי חובת הדלקת נרות חשמל, כי צריך להיות שמן ופתילה דוקא לעיכובא. ע"ש. ויש להעיר קצת מדברי הגמרא (תענית כה), במעשה דרבי חנינא בן דוסא שראה את בתו בליל שבת כשהיא עצובה, אמר לה בתי מפני מה את עצובה, אמרה לו כלי של חומץ נתחלף לי בכלי של שמן, והדלקתי ממנו (מהחומץ) אור לשבת, אמר לה בתי מה איכפת לך, מי שאמר לשמן וידלוק הוא יאמר לחומץ וידלוק. תנא היה דולק והולך כל היום כולו עד שהביאו ממנו אור להבדלה. ולכאורה קשה, שאם הברכה של נרות שבת נתקנה דוקא על פתילת שמן או בשעוה לעיכובא, עדיין היה לה להתעצב, על שבירכה ברכה לבמלה, שההדלקה עושה מצוה. שהרי נוסח הברכה "להדליק" נר של שבת, וכמו שאמרו בשבת (כב:) לגבי נר חנוכה, הדלקה עושה מצוה או הנחה עושה מצוה, ופשטא הגמרא (שם כג.) מנוסח הברכה, שמברכים "להדליק נר חנוכה", שמע מינה שהדלקה עושה מצוה. ע"ש. וכן הוכיח במישור האליה רבה (ריש סימן תרעה); ושכן

כתב המרדכי הגאון רבי בן סימן ז'. וכן דלוק ועומד צו כג. לגבי הנוכו ולפי זה כיון ע חנינא בן דוסא וכמו שכתב כ והדלקה עושה בירך והדליק ו והשלחן ערוך הדולק ומפיץ מילתא למפרע שבת, וכל שו ותבט עיני לו שנשאל כטיב הענין ש ידי חובת ההו ומה שמאיר ז בלילה, וכמו ע יעלה על הדער בלילה, ואף גחי אינו אלא גחי הנרות וכו'. ע החשמל, כאשרו שהחשמל הוא לא תבערו אז בשו"ת קרן לו ובשו"ת מחזה פני מבין (סימ חלק ג' (סימן יוסף זוין בספ הרגאצ'ובי. ע שהגאון רבי ה

הרב"ל ל' זולקניג יוסף פ' 35
חלק ו' ע"ש

כתב המרדכי (פרק במה מדליקין). ע"ש. (וכן כתב מדנפשיה הראשון לציון הגאון רבי בן ציון מאיר חי עוזיאל בשו"ת משפטי עוזיאל חלק אורה חיים סימן ז'). וכן כתבו התוספות (שבת כה:): בשם רבינו תם, שאם היה הנר דלוק ועומד צריך לכבותו ולחזור ולהדליקו לכבוד שבת. (וכדקיימא לן בשבת כג. לגבי הנוכה). ע"ש. [ועיין להפני יהושע בחידושויו לשבת (כג.). וי"ל ע"ד]. ולפי זה כיון שבשעת ההדלקה היה חומץ, ועדיין לא נתברך בכרכתו של רבי חנינא בן דוסא שהוא יאמר לחומץ וידלוק, הכרכה שבירכה בתו הויה לבטלה. וכמו שכתב כיוצא בזה הרא"ש (פרק במה מדליקין סוף סימן ז'), שהואיל והדלקה עושה מצוה, צריך שיהיה שמן בנר כשיעור קודם ההדלקה, אבל אם בירך והדליק ואחר כך הוסיף שמן כשיעור לא יצא ידי חובתו. וכן פסקו הטור והשלחן ערוך (סימן תרעה סעיף ב'). ע"ש. אלא ודאי שהעיקר שיהיה דבר הדולק ומפיץ אור, וגם לגבי רבי חנינא בן דוסא שהוא רגיל בנסים, אנלאי מילתא למפרע שהוא נר הדולק, ויוצאים בו ידי חובת הדלקת הנרות של שבת, וכל שכן במאור החשמל. ויש לדחות. ועיין בשו"ת פתחי שערים בחידושויו לשבת (דף כא.). ודו"ק.

ותבט עיני להגאון רבי שמעון גרינפלד בשו"ת מהרש"ג חלק ב' (סימן קז), שנשאל בזה, וכתב, לא אוכל לומר דבר ברור בנידון זה, כי אינני בקי במיב הענין של אור החשמל, ובהשקפה ראשונה נראה לי שאין יוצאים בזה ידי חובת ההדלקה, כי אור זה אינו שלהבת, ואין יכולים להדליק ממנו דבר. ומה שמאיר הוא כה נעלם, והגע בעצמך, הרי יש אבנים טובות המאירות בלילה, וכמו שפירש רש"י בפרשת נח על הפסוק צהר תעשה לתיבה, והאם יעלה על הדעת לצאת ידי חובת הדלקת הנרות בסידור אבנים טובות המאירות בלילה, ואף אם תמצא לומר שהכח המאיר של החשמל הוא איזה כח אש, אינו אלא גחלת בעלמא, והמבעיר גחלת אינו יוצא בה ידי חובת הדלקת הנרות וכו'. ע"ש. ובאמת שנראה מדבריו של ברבי שאינו בקי כלל בענין החשמל, כאשר העיד על עצמו, והאמת כפי שהסכימו גדולי האחרונים בזמנינו שהחשמל הוא אש בוערת, והמדליק נר חשמל בשבת, חייב מן התורה משום לא תבערו אש בכל מושבותיכם ביום השבת, וכמו שכתב הגאון מסממאר בשו"ת קרן לדוד (סימן פ'). וכן פסקו בשו"ת אבן יקרה תליתאה (סימן קסח), ובשו"ת מחזה אברהם (סימן מא), ובשו"ת מלמד להועיל (סימן מט), ובשו"ת פני מכין (סימן נו). וכן פסק הגאון רבי חיים עוזר גרודזינסקי בשו"ת אחיעזר חלק ג' (סימן ס'), והחזון איש (סימן נ' אות ט'). וכן כתב הגאון רבי שלמה יוסף זיין בספר סופרים וספרים (בחלק התשובות עמוד שמו) בשם הגאון הרבנאצ'ובי. ע"ש. ועוד אחרונים. ובשו"ת נחלת שמעון (סימן טו) העיד, שהגאון רבי חיים מבריסק היה נוהג לברך במוצאי שבת, "בורא מאורי האש"

על אור החשמל, כדי להוציא מלב הטועים שחושבים שאין החשמל בכלל איסור הבערת אש בשבת מן התורה. ע"ש. וכיוצא בזה כתב הגרא"י ניימרק בספר אשל אברהם על חולין (בפירות גינוסר סימן כא), שהגאון רבי חיים עוזר היה מהדר לדרך בורא מאורי האש על אור החשמל, כדי לתורות וללמד דעת את העם שהחשמל הוא אש והייכים על הבערתו בשבת מן התורה. ע"ש. (אלא שכבר כתבנו בשו"ת יחווה דעת חלק ב' סימן לפ, שלמעשה אין לדרך בורא מאורי האש על החשמל, משום שהזכוכית שמכיב אור החשמל חוצצת ומפסקת, ואנן בעינן אש גלויה דוגמת האש שהמציא אדם הראשון במוצאי שבת (פסחים נד.). ע"ש). ולכן מה שדימה המהרש"ג והשוה מאור החשמל לאור הנוצץ מאבנים טובות, לא קרב זה אל זה. וגם יתר דבריו נסתרים על פי הנ"ל. ואמנם גם בשו"ת פקודת אלעזר (סימן כב) כתב לפקפק בנידון שלנו, משום שאין כאן פעולת הדלקה ממש, שהוא רק פותח הכפתור והאור יוצא מעצמו, ולדעת רבינו תם והפוסקים ההדלקה היא עיקר המצוה, וכו'. ע"ש. אולם לפי המבואר לעיל בשם כל הגדולים הנ"ל שהמדליק חשמל בשבת חייב מן התורה משום מכעיר אש בשבת, יש ללמוד שהיא הדלקה גמורה, וממילא יכולים לצאת בהדלקה זו ידי חובת הדלקת נרות של שבת.

זהו אמת כי בשו"ת משפטי עזיאל (חלק אורח חיים סימן ז') כתב, שבהיות שהדבר מצוי שמאור החשמל עלול לכבות לפתע באמצע הסעודה, על ידי קלקול בתחנת הכח, או בכבל החשמלי, ונמצא מתבטל מעונג שבת, ולכן אין יוצאים כזה ידי חובת הדלקת נרות של שבת. ע"ש. וכן כתב בירחון הפוסק (חדש סבת תש"ג סימן שפ), בשם אביו הגאון רבי אליהו פוסק. ע"ש. וכן כתב גם בשו"ת פקודת אלעזר (סימן כב) הנ"ל. ע"ש. (וראה עוד בשו"ת המהרש"ג סימן קז הנ"ל). אולם נראה כי לפי המצב כיום אין מקום לחששא זו ברוב ככל המקומות, שאין הפסקת זרם החשמל מצויה אלא רק לעתים רחוקות מאוד, ואם באנו לחוש לזה, הרי גם בנר שמן ופתילה קורה לפעמים שנכבה באמצע הסעודה מאיזו סיבה, ובפרט אם ניתז מים על הפתילה לפני ההדלקה, ואם כן אין לדבר סוף. ולכן אין לחוש לזה כלל, דלא חיישינן למיעוטא דלא יצחיק. וכן ראיתי להרה"ג רבי יצחק אהלבוים בשו"ת שאילת יצחק (סימן לא) שהביא דברי המהרש"ג שחשש לכך, והשיג עליו לנכון, ודחה חששא רחוקה זו, וכן דחה את דברי הפקודת אלעזר הנ"ל, והעלה כדברי הבית יצחק שיוצאים ידי חובת הדלקת הנרות של שבת במאור החשמל, ושכן העלה בספר "החשמל לאור ההלכה". וכן פסק הגאון רבי יוסף אליהו הנקין בספר עדות לישראל. ע"ש. וגם הלום ראיתי לידידי המנוח הרה"ג רבי יוסף אלישר זצ"ל, בתשובה שהוכאה בשו"ת ישכיל עבדי חלק ג' (חלק

אורח חיים סימן של ימינו הפסק ובודאי שאין לג רחוקה זו. ואדו האור או יכבה בהיר ונהיר, ונ הביאו גם כן ת אות ה'), ובשו' וכן פסק הגאון מקום נראה שכ ידי חובת הדלק שיש בהם היכר נרות שמן או י עוד בשו"ת כוכ נרות שבת בחש זצ"ל, הקיל ליוזל שמן או שעוה, בשו"ת ירושת

בסיכום: במקו בהם היכר מיוחד שנג לפטור בברכתו שאין אפשרות נ מו

שאלה: קמן ש להוציא

תשובה: שנינו וכמש

על שמע ואינו לפי שהוא בא

אורח חיים סימן יח), שהשיג לנכון על המשפטי עוזיאל הנ"ל, כי במציאות של ימינו הפסקת זרם החשמל אינה מצויה כלל אלא במקרה של פעם ביוכל, ובדאי שאין לגזור שלא לצאת ידי חובת הדלקת הנרות בחשמל משום חששא רחוקה זו. ואדרבה בנרות שמן מצוי הדבר יותר, שיעלה עשן הנרות ויחשך האור או יכבה לגמרי, מה שאין בן בחשמל שאין בו כל חשש כזה, שאורו בהיר ונהיר, ומתענגים באורו יותר מכל הנרות. ע"ש. וכמה מן האחרונים הכיאו גם כן תשובת הבית יצחק להלכה, ומהם בשו"ת דרכי שלום (סימן סג אות ה'), ובשו"ת מלמד להועיל (סימן מז'), ובשו"ת משיב הלכה (סימן רכ). וכן פסק הגאון רבי אליהו קלצקין בשו"ת דבר הלכה (סימן לט). ע"ש. ומכל מקום נראה שכל שאפשר למצוא נרות שמן או שעוה עדיף יותר לצאת בהם ידי חובת הדלקת הנרות של שבת, ולכרך עליהם, בלי שום פקפוק, וגם מפני שיש בהם היכר מיוחד שנעשו לכבוד שבת, ורק כשאין אפשרות כלל להשיג נרות שמן או שעוה, יכול לברך ולהדליק נרות שבת במאור החשמל. וראה עוד בשו"ת כוכבי יצחק חלק א' (סימן א' וב'), שהאריך מאוד בדין הדלקת נרות שבת בחשמל, ובסוף דבריו (בעמוד כ') כתב, שהגאון רבי אהרן קוטלר זצ"ל, הקיל ליולדת בלבד שהיא בבית החולים, ואין באפשרותה להשיג נרות שמן או שעוה, שתוכל לצאת ידי חובת הדלקת הנרות החשמל. ע"ש. ועיון בשו"ת ירושת פלטה (סימן ו'—ז'), ובשו"ת ציץ אליעזר חלק א' (סימן כ' פרק יא). ואכמ"ל יותר.

במינום : במקום שאפשר להשיג נרות שמן או שעוה, בודאי שעדיף לצאת בהם ידי חובת הדלקת הנרות של שבת ויום טוב, כיון שיש בהם היכר מיוחד שנעשו לכבוד שבת ויום טוב, ונכון לכיון בברכה שקודם ההדלקה, לפטור בכרכתו גם את הדלקת החשמל שידליק לאחר מכן. ומכל מקום במקום שאין אפשרות בשום פנים להשיג נרות שמן או שעוה, אפשר לברך ולהדליק מנורות חשמל, ויוצאים בהם ידי חובת ההדלקה.

סימן כה

שאלה : קמן שלא הגיע למצות, האם מותר שיהיה חזן הקורא בתורה בשבת, להוציא את הצבור ידי חובתם?

תשובה : שנינו בברייתא מגילה (כג.) הכל עולים למנין שבעה, ואפילו קמן. ובמשנה מגילה (כד.), קמן קורא בתורה ומתרגם, אבל אינו פורס על שמע ואינו עובר לפני התיבה. ופירש רש"י, קמן אינו פורס על שמע, לפי שהוא בא להוציא הרבים ידי חובתם, וכיון שאינו מחוייב בדבר אינו

הבדלה צמוי"ש, הנה נאמר לי בקהלה חשובה באירופה אשר
 שם נוהג המלמד לעשות הבדלה לקטנים בכל יום ראשון
 בצוקר צימות הקין, כי אם לא כן יעברו כמה חדשים אשר
 הקטנים אינם שומעים הבדלה, כי באותם המקומות זמן
 מול"ש מתאחר מאוד, ולעני"ד מנהג זה נכון מאוד. ובאמת
 היה מן הראוי להעמיק ולהרחיב העיון בענין נכבד זה, אולם
 כבר ארכו הדברים [עיון לקמן סימן ק"ב שהוא התחלת
 השו"ע ז"ל, ולכן אשים קנאי למילין.

דברי ידידות"ה באה"ד חותם בברכת החורה.

סימן יז

בס"ד, י"ב שבט חשנ"ו לפ"ק.

החיים והשל"י למע"כ הרה"ג חו"ב בנוש"ק מוה"ד
 משה הכהן קאהן שליט"א בעיה"ק ירושלים ת"ו.

ק יקרת מכתבו הגיעני ובו שאלת חכם, בהא דמבואר בשו"ע
 או"ח (סי' רס"ג ס"ג) שאם אין ידו משגת לקנות נר
 לשבת ונר לחנוכה, נר שבת קודם משום שלום ביתו דאין שלום
 בבית בלא נר, ואיך הדין כשיש לו בביתו אור עלעקטרי ויש
 לו רק נר אחד, האם ידליק את הנר לשבת או לחנוכה.

א) הנהגה למאי דמבואר בשו"ת בית יצחק (יו"ד ח"א סי'
 ק"ב) דיואלין ידי חובת מלואת הדלקת נר של שבת
 באור עלעקטרי, ויכול לצרף להדליק נר של שבת, דכל מאור
 הדבוק בשמן או בפחילה מקרי נר, וכאן נמי המאור דבוק
 בחושים עיי"ש. וכן כתב שם (יו"ד ח"ב סי' ל"א) דאף דאינו
 יכול לצרף על אור היוצא מעלים ואבנים דלא מקרי נר, אבל
 נר עלעקטרי הדבוק בכלי הוא כדבוק בשמן ופחילה ומקרי נר
 עיי"ש. והסכים עמו בשו"ת מנחה אברהם (או"ח סי' מ"א).
 וכ"כ בסי' חורש שבת (או"ח סי' רס"ג סק"א) דיואל נר של
 גאז עיי"ש. וא"כ באין לו אלא נר אחד ידליק בו נר חנוכה,
 ואילו נר שבת יולא בנר עלעקטרי. וראיתי בשו"ת לבושי
 מרדכי (תלוחאי או"ח סי' י"ט) שכחז להשיג על הבית יצחק,
 דדבר פשוט שאינו יולא בנר עלעקטרי, דבעיון דומיא דשמן
 דהיינו שיש בו שמוניות, ואף בנר שבו וחלב רק השמוניות
 גורמת להבערה, אבל דבר שהוא דולק אפילו יפה אבל לא
 מכת שמוניות אינו יולא בו, וכי סלקא אדעתן דהמדליק
 בעלים דקיס שיהא יולא ידי נר שבת או חנוכה, וכמו כן
 העלעקטר שאינו רק כח האש היטמן בחוכו אבל אין בו
 שמוניות אינו יולא בו, והבית משבת (כ:) שוכח דארוז עין
 בעלמא הוא ופירש"י ופשיטא דלא חוי לפחילה אלא למדורה,
 וככי נמי הוא כיוולא בו, ועל כן אינו יולא בזה עיי"ש.

ב והנהגה מעין דבריו הלבבושי מרדכי כתב מהר"ל מפראג ז"ל
 בסי' נר מלואה (דף ס"ט ע"א), דלא נקרא נר רק
 כשנותנים השמן בכלי ומניחים בו פחילה, אבל מה שכורכין

שעור או חלב על הפחילה אינו נר רק אבוקה, ובנר של שבת
 שמבציק להדליק נר של שבת לריך שיהיה נר ממש, כי הנר
 הוא שלום בית עפי חבל לא מדורה מפני שאין זה שלום בית,
 כי אינו יכול לקרב אל המדורה כמו שיכול לקרב עלמנו אל
 הנר ולהיות נהנה בו עיי"ש באורח. ועיון עשרת זקנים (או"ח
 סי' תרע"ג). אולם לדיואל, הרי מבואר בשו"ע או"ח (סי'
 רס"ג ס"ז) כדך זפת או שעור או חלב סביב הפחילה
 מדליקין בהם עיי"ש, וזה דלא כמהר"ל דבעיון דוקא שמן.
 אלא לדעת הלבבושי מרדכי ז"ל דוקא כדך חלב או שעור
 כשר, משום דכתיב איכא עכ"פ שמוניות ועיי"ז הוא נר, אבל
 בעלעקטרי דליכא שמוניות לא הוא נר. אולם דעת הבית יצחק
 ז"ל דכמו שכל מאור הדבוק בשמן או בפחילה מקרי נר, הוא
 הדין אור עלעקטרי הדבוק בחוט הברזל הוא נר, וכמבואר
 בדבריו. ומה שהבית הלבבושי מרדכי מהא דשבת (כ:) דשוכח
 דארוז עין בעלמא הוא ופירש"י דפשיטא דלא חוי לפחילה
 אלא למדורה, יש לומר דעלעקטרי שאני שהוא עשוי למאור,
 וחלפת עשייתו הוא לשם הארה. ומהר"ל כתב דנר שבו
 וחלב הוא מדורה ולא נר, וזה פסול לנר של שבת שהוא משום
 שלום בית, ואינו יכול לקרב עלמנו למדורה כמו שיכול לקרב
 עלמנו אל הנר עכ"ד, ברם נר העלעקטרי עושין באופן שיכול
 ליהנות לאורו ברוחה, אי"כ ליכא בזה ריעוואת של מדורה.
 אלא דיש לפקפק מלד נוסח הברכה להדליק נר של שבת,
 דעכ"פ אינו בגדר נר שהוא רק בשמן ופחילה או עכ"פ חלב
 ושעור הכרוך לפחילה ויש בו שמוניות. ברם לסדרת הבית
 יצחק גם כשדבוק לחוט ברזל נקרא נר, וליכא ראייה מוכרחת
 נגד סברא זו.

א) וראיתי בשו"ת ירושת פליטה (סי' ו') בחשובה הג"ר
 שלי וידער ז"ל, שכחז דאין יולאין נר של שבת
 בהדלקת עלעקטרי, דכיון דהדלקת הנר בביתו של ישראל הליא
 במה שהעובדים בפאצריק של העלעקטרי מוצילים את הזרם
 לביתו של ישראל על ידי חוט המוכן לכך, ממילא הוא כשנים
 ששאוהבו אחד כשר ואחד פסול, דמבואר בסי' תבואות שור
 (שמלה חדשה סי' ז') סעיף כ"ח) דאם כל אחד מהם אינו
 יכול אזליק בנר הפסול, וגם בנדון דידן הוא כהדליקו ישראל
 ונכרי, ואין יצרך עליו למלואה עכו"ד. ולעני"ד אינו דומה
 לנדון התבואות שור, דהתם מייירי דשנים אוחזין בסכין
 ושוחטין ואחד כשר ואחד פסול, נמלא דעלם מעשה השחיטה
 נעשה גם על ידי הפסול, ועל כן חיישינן לכתו של הפסול
 המעורב במעשה השחיטה, ולכן השחיטה פסולה. אבל בנדון
 דידן, מעשה ההדלקה נעשה רק על ידי ישראל גרידא, דעד
 שהישראל אינו לוחץ על הכפתור בביתו ליכא מליצות של אש
 כלל, דהרס העלעקטרי הנמלא בחוט החוט אינו בגדר אש
 ואינו מאיר, ונמלא דמעשה ההבערה כולו נעשה על ידי
 ישראל, ומה שהנכרי מכת את כח העלעקטרי בביתו החרושת
 אינו אלא כנכרי העושה את הנר וישראל מדליקו דודאי דיואל

בו, ואין זה בגדר שנים ששאוהבו כיון דמעשה ההבערה של
 האש נעשית רק על ידי הישראל, והנכרי עשה רק את
 ההכנות והבאת החומר שיכול לצעור.

תרי"ז) דרך
 דמן החורה
 י"ב בשלימות
 המלואה של
 גשה המלואה
 ילכ מדבצק
 שום חסרון
 זלוות. ואם
 זשון ועושה
 סי' תרי"ז
 ין דעעמא
 ין חכמים
 מרו, דאם
 י"ש. והיינו
 יעול לולב
 זר חכמים
 דל ויבדיל
 יחסר מן
 שחכמים
 זו באופן
 י' עלמס
 : להבדיל
 ין לחוכו
 ש, שדע
 הלכה זו

אחיהו
 וקשה
 וי"ל
 עיי"ש.
 ע ליכא
 עושה
 ענע אז
 חסרון
 חבל
 חסרון
 היתה
 אסורות

התפלל
 דאין
 ר יש
 ז ולא
 נראה

זייבו
 זמנו

מקריא - הרי"ג ח' נמן ארצות שנים

ואנכם ולא אכל, דהתם לא נתקיימה צרכו שהרי בירך על אכילת ולא אכל, אכל הכא שמנך להדליק וברי הדליק ואף שאחר כך כבה.

ו דעל כן נראה לדינא, שאם יש לו נר עלקטרי, וקיים מלות נר שצח צנר זה, והנר שיש לו וקיים בו מלות הדלקת נר חנוכה. דלענין הדלקת נר חנוכה כתב בשו"ת בית יצחק שם שאינו יולא צנר עלקטרי, עיי"ש טעמא במילתא.

ז גם י"ל דאף אם אינו יולא ידי מלות נר של שבת צנר עלקטרי, מכל מקום כיון דעכ"פ יש לו אור עלקטרי ונמלא דכבר איכא שלום בית, ממילא כהאי גוונא לא אמרו דנר שבת קודם, דהרי מצוה צשו"ע (סי' רס"ג ס"ג) הטעם דנר שבת קודם לנר חנוכה "משום שלום בית דאין שלום בית בלא נר". ומצוה דלאו חומר המלוה של הדלקת נר שבת עדיפא ממלות נר חנוכה, ואדרבה נר חנוכה עדיפא שיש בו פרסומי ניסא, אלא משום דאי ליכא נר שבת ליכא שלום בית, וא"כ היכא דאיכא שלום בית על ידי שיש אור עלקטרי, אע"פ שאינו יכול לברך עליו דאין בו מלות הדלקה, מכל מקום במילואות הרי איכא אור, וממילא אין לורך צנר משום שלום בית, אלא משום מלות שכן ליוו חכמים להדליק נר לשבת, ובכהאי גוונא נר חנוכה עדיפא וידליק צנר שיש לו למלות חנוכה.

ח ודנהו כח"ה נ"י הביא מהמג"א (סי' תרע"ח סק"ב), דאע"ג דמדינא דגמרא נר שבת קודם לנר חנוכה, מכל מקום אפשר דזמן הזה שמדליקין צפנים וקנה נר חנוכה ואעפ"כ לא יש צחשך, ואע"פ שאסור לאכול לאורה, מכל מקום כיון דאי אפשר בעיני אחר הכי כשעת הסכנה דמניחו על שולחנו אע"פ שעל כרחו משתמש בו, הכי נמו כן עכ"ד המג"א, והבין כח"ה דלהמג"א יקה הנר לחנוכה ויברך עליו להדליק נר חנוכה ומניחו על שולחנו שאוכל עליו עכ"ד. ולענין נראה פשוט דאף להמג"א אינו מניחו על שולחנו, אלא צפנים צביתו במקום שניכר שהוא לשם נר חנוכה, וכמבואר ברמ"א (סי' תרע"ח ס"ז) דאף בזמן הזה שמדליקין צפנים המונה להדליק בטעם הסמוך לפתח ועכ"פ חזר שלא להדליק במקום שמדליקין הנרות כל השנה כי אז לא יהיה היכר כלל עיי"ש. ומצוה דגם בזמן הזה אסור להניח על השולחן, דאז ליכא היכר כלל שהוא לשם חנוכה, ורק צשעת הפסכה החירו להניח על שולחנו, וכמשי"כ בעו"ז (סי' תרע"ח סק"ג) דעל ידי שמיחה על שולחנו אין מרגישין שעשאו לשם מלוה עיי"ש, אבל בדליכא סכנה ודאי דאין להניחו על שולחנו שהרי אינו ניכר כלל שהוא לשם מלות חנוכה, וגם היכא דליכא אלא נר אחד לריך להניחו במקום שיש היכר. שהוא לשם נר חנוכה, אלא שיכול לאכול באתו חדר וממילא יהנה מאורו, וכעת ראינו שגם צפי חרות שבת (סי' רס"ג סק"ה) הבין צכוונת המג"א שנייחנו על השולחן עיי"ש, ולענין פשוט דאף להמג"א אין להניחו על שולחנו אלא במקום שניכר שהוא לשם חנוכה, דהא אף אם יניחו במקום שניכר שהוא לשם חנוכה ויכל ליבנות

ה' ובשו"ת שם (סי' ז') כתב הג"ר חיים יצחק אייזק הלבזשטע ז"ל, דאין לברך על הדלקת נר עלקטרי לשבת, עפ"י מש"כ בחשו"י הרשב"א (ח"א סי' ח"י) שאין מצרכין על מלוה שאינה תלויה כולה ביד העושה, מפני שאפשר שלא יתראה צה הצירו, ונמלא מעשהו מחצטל, כגון מהנות עניים והלואות הדלוים ונתינת לזקה והענקת וכיוצא בהם, וא"כ הכי נמו כיון דתלויה ביד בעל מכות העלקטרי שיצטער האש ויחן כח ההצנעה, דהא אם לא יוסף ליתן כח ויסגור את המכונה יכבה הנר צבית, א"כ תלויה ביד אחר ואינו ביד ישראל גרידא, ואין מצרכין על זה לסברה הרשב"א עכ"ד. צרם נראה לדינא לא קיי"ל בהרשב"א בזה, דהא כתב הרמב"ם (פ"ג מאישות הכ"ג) כל המקדש אשה לריך לברך קודם הקידושין ואחר כך מקדש כדרך שמצרכין קודם כל המלוות, והראש"ד ז"ל בהשגותיו כתב, שאין אנו אומרים כן אלא מקדש ואחר כך מצרכין, והטעם מפני שהצנר תלויה צדעת אחרים שאם תמשך האשה ולא תראה לקבל הרי הצרכה לצטלה, ובשו"ע אהע"ז (סי' ל"ד ס"ח) פסק המחבר בהרמב"ם שמצרכין קודם הקדושין, וכתב הר"ם (סק"ד) לדעת כמה פוסקים מקדש קודם הצרכה כי שמה תחזור ולא תראה לקבל הקדושין, ואין קיי"ל לכתחלה יברך קודם הקדושין כדי שיכיה עובר לעשייתן עיי"ש. הרי לדינא לא חיישינן שמה תחזור בה, ומצרכין גם על מלוה תלויה צדעת אחרים, ועל כרחך הטעם דכיון שהאשה אחרת שהיא מסכמת לקדושין לא חיישינן שמה תחזור בה, וא"כ גם צדון דידן מותר לברך ואף שהצנעה תלויה צדעת אחרים. [אולם עיין בשו"ת להורות נתן (ח"י סי' פ"ט) שכתבו דשיטת הרמב"ם אחי שפיר גם להרשב"א עיי"ש].

ה' ובר מן זן הרי מצוה צשו"ע א"י"ח (סי' רס"ג ס"ה) ברמ"א, דיש מי שאומר שמצרכין צרכה הנר אחר ההדלקה עיי"ש, ונמלא צדון דידן גם להרשב"א ליכא חשש צרכה לצטלה, דהא אינו מצרכין אלא אחר שכבר הדליק, אלא דראיתי צפי שערס מלוינים צהלכה על קצור שו"ע (סי' ע"ה אות ז') שהביא שלא לברך על אור עלקטרי, דאפשר שייפסק הארס ממקורו והוי צרכה לצטלה ואין סומכין על הרוב שאינו נפסק עיי"ש. ולענין ד, מלכד ד"ל דהו מיעוט שאינו מלוו שיכבה האור ולא חיישינן, הנה צר מן זן הרי כתב הריטב"א חולין (ק"ו) שאם ועל ידיו וצריך על נטילת ידים ולא אכל, לא הוי צרכה לצטלה, כיון דצשעת הצרכה הוי דעתו לאכול עיי"ש, והוכח בשערי תשובה א"י"ח (סי' ק"ח סק"א). והסברה בזה, דהרי נוסח הצרכה היא אשר קדשנו וכו' על נטילת ידים, והרי נעל ידיו, נמלא שנתקיימה צרכתו, ועיין בזה צפי נתן פרוי על נטילת ידים (סי' ק"ח סק"ד). והנה כמו כן כשמצרכין להדליק נר של שבת והדליק, אע"ג דאחר זמן כבה האור, מכל מקום ליכא צרכה לצטלה, כיון דעכ"פ נתקיימה צרכתו שהרי הדליק נר של שבת, ועשה מעשה הדלקה לצדוד שבת, וצשעת הצרכה היתה צרכתו אמת שהרי הדליק נר של שבת, א"כ אף שאחר כך כבה האור אין זה צרכה לצטלה. ואינו דומה למו שמצרכין על אכילת מלוה

סימן יט

בס"ד, ראש חודש כסליו תשנ"ז לפ"ק.

החיים והשלוי למע"כ הרה"ג החו"ב מוה"ר א"כסנדר אציעזר קנאפפצער שליט"א, ברוקלין נ"י.

יקרתו הגיעני בזמנו, אולם לרגל היותי מוקף חבילי ערדין בהקפת כל הראש לא הגיע זמני לומר שורה בתשובה מאהבה, ואף כעת חנקוט בקלרה לפוס מסת הפנאי, וחי שותיו יאריך.

א) ע"ד השאלה, אם נכון לקדש שנית בסעודה שבת של שחרית, ואף שכבר קודש במקום אחר ואכל מיני חרגומא — הנה בשו"ע או"ח (סי' רע"ג ס"ה) איתא, שאם אכל דבר מועט או שעה כוס של יין שחייב עליו ברכה, ילא ידי קידוש במקום סעודה וגומר סעודתו במקום אחר. וכתב עליו המג"א (סק"ט), דאין לריך לברך על הכוס קודם סעודה האחרת, מידי דהוי אסעודה שלישיית כמש"כ (סי' רל"א) בעור עכ"ד. ור"ל דבעור (סי' רל"א) כתב דעת הרמב"ם דגם סעודה שלישיית לריכה קידוש, ומשמע דכל סעודה לריכה קידוש על היין, וא"כ י"ל דגם סעודת שחרית לריכה קידוש, ואף שכבר קידש ושחה יין, אכל למאי דקיי"ל דסעודה שלישיית אינה לריכה קידוש, א"כ גם סעודת שחרית אינה לריכה קידוש היכי שכבר קידש ואכל מיני חרגומא ושחה יין. וכן פסק בשו"ע הרב ז"ל שם (סעיף ז'), שאם קידש ואכל כזית מחמשת מיני דגן או ששחה רביעית יין מלבד כוס הקידוש, ילא ידי קידוש במקום סעודה, ויכול לאכול אחר כך הסעודה במקום אחר בין מיד בין לאחר זמן, ואין לריך לברך על הכוס קודם אותה סעודה בין בלילה בין ביום, שכיון שכבר ילא ידי קידוש במקום סעודה, הרי סעודה זו האחרת דומה לסעודה שלישיית של שבת שאין לריך לברך על הכוס. לפניו, וכ"כ במשנה ברורה (סי' רע"ג סק"ד).

ב) אולם אף שילא ידי קידוש במה שקידש על מיני חרגומא, מכל מקום מזה עליו לשחות יין בסעודת שחרית שאוכל אחר כך, וכמבואר בשו"ע (סי' ר"י ס"ב) וירבה בצער ויין ומגדנות כפי יכלתו. וכן ברמב"ם (פ"ל משנת ה"י) אכילה צפה ושתיית יין בשבת עונג הוא לה עניינים וענין סי' חוט. המשולש (עמוד קכ"ג) שנהאיה שקך היתה דרכו של החת"ם ז"ל לעשות קידוש בפת שחרית — ולא פת ממש אלא דונשנין זכמ"כ בסי' מנהגו חת"ם (פ"ה ס"ה) — ובסעודת להרים לא קידש אלא שניכך על כוס יין בתוך הסעודה, והיינו כמג"א הג"ל שאין לריך לקדש בסעודת שחרית אם כבר קידש, אכל מ"מ שחה יין משום מלת עונג.

ג) אלא שיש להעיר ממש"כ ברמב"ם (פכ"ט משנת ה"י) ומזה לברך על היין ביום השבת קודם שיסעוד סעודה שניה וזה הוא הנקרא קידושא רבה, מצדן בורה פרי

מאורו, ואמאי יגרע מן המלוה, ורק בשעת הסכנה החירו להניחו על שולחנו, דכל זמן שאינו מניחו על שולחנו ויכיר שהוא לשם מלוה איכה סכנה. ומה שהביא המג"א ראייה משעת סכנה שמניחו על שולחנו, אין כוונתו דגם צדון דידן יניחו על שולחנו, אלא שמוכיח משם דכמו דבשעת הסכנה אינו חייב ללאת מביתו ועל כרחו יוכה מהגר, הכי נמי כשמדליק בפניו יוכל ליהנות מהגר בעל כרחו.

ט) עוד כתב בסי' חרות שבת שם, שיברך רק להדליק נר של שבת שהרי בגמרא נאמר נר שבת קודם, שמע מינה דעיקרו נר שבת עכ"ד. ולענין נראה פשוט דכוונת המג"א שזמן הזה שמדליקין בפניו, אם אין לו אלא נר אחד ידליק לשם מלוה חובה ויברך להדליק נר חובה, דהא מדמיה לשעת הסכנה דודאי דמברך של חובה, אלא דחידש דמכל מקום מותר ליהנות לאורו. גם מה שכתב בסי' חרות שבת שם בטעם דמותר ליהנות לאורו דהגר עולה לגר חובה ולגר שבת, ואף שזה נעשה לאורו וזה אסור להשתמש בו, דיש לומר דמשתמש בחלק של נר שבת עכ"ד. וזה לריך עיון, דכיון דבאור הגר מעורב חלק האסור בהגאה, איך יתכן לומר שהוא משתמש בחלק הטהור של נר שבת. ועיון בשו"ע או"ח (סי' רע"ז ס"ד) בנר של ישראל ונכרי אם מותר להשתמש לאורו ואכמ"ל.

י) ולדינא נראה, בני שאין לו אלא נר אחד אכל יש לו נר עלעקערי, שידליק את הנר לשם מלוה חובה ויברך עליו להדליק נר חובה, ונר של שבת יולא על ידי אור העלעקעריק, ולדעת כמה מגדולי הפוסקים אף יכול לברך עליו להדליק נר של שבת — ולדעת המג"א ז"ל בזמן הזה שמדליקין בפניו, כשאין לו אלא נר אחד ידליק את הנר לשם חובה ויברך עליו להדליק נר חובה ויניחו במקום שניכר שהוא לשם מלוה חובה, ומ"מ מותר ליהנות מהגר דומיא דבשעת סכנה שמוחר ליהנות מן הגר, אלא שהאליה רבה (סי' חרע"ח) חולק על המג"א וס"ל דאסור להשתמש לאורה, ובמשנה ברורה שם (סק"ב) כתב דרוכ אחרונים חולקין על המג"א בזה, ומשמע דעשה דאם ידליק לשם חובה יחא אסור להשתמש לאורה, עיון בשער הליון שם (אות ו').

חותם בברכת התורה ובש"ס.

סימן יח

בס"ד. ער"ח ניסן תשנ"ז לפ"ק.

לכבוד הר"ר דב רוזין יחי' — שלום וברכה.

ע"ד השאלה צדקיים ההולכים לישון בשבת מצעוד יום מחוי ועשו בדלה — נכון שיעשו בדלה ביום ראשון בצוקה וכמו שכתבתי בשו"ת להורות נחן (חלק עשירי סימן ל"ג).

חותם בברכה.

ד על
ואף
קיים
מלות
בית
לחא.
בנר
צרי
אמר
עם
בית
שבת
: בו
בית,
צרי,
מכל
שם
נר
לו
, (ב)
זה,
זה
כל
חו
ד'
יו
ד'
ס'
ח'
ס
:.
ח
ח
ל
:.
:.
:.
:.